

Wat zijn de politieke, economische en religieuze uitdagingen bij de uitvoering van *Vision 2030* voor het Saoedische regime?

Bron: <https://sacm.org.au/saudi-vision-2030/>

Universiteit Utrecht

Wiesje Mendes de León / 5999863 / Economics and Business Economics / Rob Bolder

&

Flip Roncken / 5992761 / Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief / Lieneke

Visser

&

Santje Kramer / 5642698 / Religie en Cultuur / Joas Wagemakers

LA3V11003

LAS-begeleider: Johan de Jong

Woordenaantal: 15.585

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	4
2. Economie en Bedrijfseconomie	7
Inleiding	7
Uitgangspunten Vision 2030	8
Analyse Saoedische economie	9
Economische tekortkomingen	13
Potentiële kansen	16
Swot analyse	17
Weerlegging	18
Conclusie	19
3. Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief	21
Inleiding	21
Theoretisch kader	22
Context	24
Het sterke vertrouwen in hervorming	28
Kritiek op de uitvoering	30
Conclusie	32
4. Religie en Cultuur	34
Inleiding	34
Geschiedenis van Saoedi-Arabië	35
De rol van de religieuze elite in de samenleving van Saoedi-Arabië	36
De rol van Wahabisme in Saoedi-Arabië	38
Omgang met protest	40
Instabiliteit en onzekerheid in Saoedi-Arabië	41
Hervormen?	42
Conclusie	43
5. Integratie	44
Introductie	44
Disciplinaire inzichten	44
Common Ground	47

Vooruitgang	47
Legitimiteit	48
Potentie	49
More comprehensive understanding	51
Inleiding	51
Vooruitgang en Vision 2030	52
Potentie en het Saoedisch regime	52
Religieuze en politieke legitimiteit	53
Wrijving potentie en religieuze vooruitgang	54
6. Conclusie en Discussie	55
Conclusie	55
Discussie	56
Bibliografie	59
Economie en Bedrijfseconomie	59
Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief	62
Religie en Cultuur	66
Overige hoofdstukken	68

1. Inleiding

Het conservatieve Saoedi-Arabië heeft lange tijd genoten van de hoge inkomsten die gewonnen werden uit de olieproductie en de stabiliteit die dit meebracht voor het regime. De laatste jaren is echter de vraag naar olie kleiner geworden wat voor financiële instabiliteit heeft gezorgd in het land. In de korte Saoedische geschiedenis is dit een aantal keer eerder gebeurd en de Saoedische machthebbers hebben zich dan ook al een paar decennia geleden gerealiseerd dat het niet voor altijd afhankelijk kan blijven van olie, maar de wilskracht om te veranderen ontbrak.¹ Toen Mohammed bin Salman tot kroonprins werd benoemd door zijn vader, Koning Salman, liet hij al snel zien dat hij het anders wilde doen dan zijn conversatieve voorgangers. Mohammed bin Salman is een jonge man die bekend staat om zijn charisma, imponerende karakter en zijn, op het oppervlak, onbedachtzame beslissingen.² Hij labelt zichzelf als een man van het volk maar tegelijkertijd duldt hij geen tegenspraak in zijn acties. In de korte periode dat Mohammed bin Salman politiek actief is heeft hij al veel veranderingen doorgevoerd. Om economisch staande te blijven hebben koning Salman bin Abdulaziz al-Saoed en kroonprins Mohammed bin Salman in 2016 een nieuw beleid onthuld: *Vision 2030*. Met dit nieuwe economische beleid wilt Mohammed bin Salman streven naar een vernieuwde en bloeiende economie die minder afhankelijk is van olie. Naast de economische hervormingen doelt Mohammed bin Salman met *Vision 2030* ook op sociale en religieuze hervormingen. Opvallend is vooral de snelheid waarmee hij een ultra-conservatief land met streng-islamitische waarden wilt hervormen naar een moderner en meer tolerant land.

De enorme opschudding die verwacht wordt in het land door *Vision 2030* laat veel critici geloven dat dit zelfs voor Mohammed bin Salman teveel zal zijn en dat hij moet oppassen voor de snelheid waarmee hij veranderingen wil doorvoeren. In dit onderzoek zal worden gekeken naar de uitdagingen die het vernieuwende beleid met zich meebrengt voor een regime van een land dat niet gewend is aan verandering. De hoofdvraag van deze scriptie

¹ Mark Blaisse, *De Saoedi's: de ongewisse toekomst van een machtige oliestaat*, (Amsterdam: Uitgeverij Balans, 2019) 285.

² F. Gregory Gause, "Fresh Prince: The Schemes and Dreams of Saudi Arabia's Next King," *Foreign Affairs*, (2018): 75+. <http://link.galegroup.com/apps/doc/A537983443/ITOF?u=utrecht&sid=ITOF&xid=5fbca072>

luit: *Wat zijn de politieke, economische en religieuze uitdagingen bij de uitvoering van Vision 2030 voor het Saoedische regime?*

De beantwoording van onze onderzoeksvraag kan niet adequaat vanuit één discipline gedaan worden, aangezien de vraag complexiteit bezit wat boven de kennis en methoden van één discipline uitstijgt. Fenomenen als modernisering, de rentenierstaat en legitimiteit worden bestudeerd vanuit verschillende disciplines. De interdisciplinaire aanpak is nodig om de complexiteit van dit vraagstuk tot zijn recht te laten komen en biedt een meerwaarde voor de disciplinaire inzichten. Aan de hand van Allen F. Repko's *Interdisciplinary Research: Process and Theory* zullen wij de disciplinaire inzichten integreren om *common ground* te creëren en zo een beter begrip te krijgen van de uitdagingen die *Vision 2030* met zich meebrengt voor Saoedi-Arabië. Door *Vision 2030* vanuit de disciplines religiewetenschap, economie en internationale betrekkingen te analyseren komen we tot discipline-specifieke inzichten die zich verhouden tot elkaar en essentieel zijn voor het verloop van het onderzoek.

De discipline economie zal het beleid van de renteniers-staat op de schop nemen. Deze beleidsvorm heeft van Saoedi-Arabië een verzorgingsstaat gemaakt waarin de bevolking niet gestimuleerd wordt, maar waarin zij zich ook niet gemotiveerd voelen om een bijdrage te leveren aan de economische groei en ontwikkeling van het land. Om te achterhalen wat de economische uitdagingen zijn die *Vision 2030* met zich meebrengt zal er eerst een analyse worden gemaakt van de huidige economische situatie. Vervolgens zullen de meest essentiële tekortkomingen worden belicht en zal er gekeken worden hoe deze tekortkomingen verzoend kunnen worden met de uitgangspunten die zijn opgesteld in *Vision 2030*. Zodoende zal een poging worden gedaan de volgende vraag te beantwoorden: *In hoeverre zijn de economische uitgangspunten van Vision 2030 haalbaar gezien de huidige economische tekortkomingen in Saoedi-Arabië?*

De discipline Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief is van belang in dit onderzoek omdat het kijkt naar de veranderende machtsverhoudingen tussen relevante actoren: de jeugd en de staat. De langetermijnplannen van *Vision 2030* zijn veelal gericht op de jonge Saoedische bevolking en deze groep vindt zich in de 21ste eeuw in een socio-economische situatie die ingrijpend verschilt ten opzichte van de vorige generatie. Met de komst van economische bezuinigingen begint deze groep zich meer uit te spreken en

verlangt het politieke inspraak. De vraag die gesteld kan worden is dan: *hoe reageert de Saoedische jeugd op Vision 2030 en de daarbij komende hervormingen vanuit de Saoedische staat?*

In het disciplinaire deel geschreven vanuit religiewetenschappen komt naar voren dat de staat en de religieuze elite sterk met elkaar vervlochten zijn in Saoedi-Arabië. Waar vroeger het koningshuis toestemming van de religieuze elite nodig had bij het uitvoeren van bepaalde acties, lijkt tegenwoordig het koningshuis steeds meer haar eigen beslissingen te nemen. Om de dynamiek van de religieuze elite (ulama) en het koningshuis te duiden zal in dit disciplinaire deel eerst een historisch overzicht worden gegeven van de relatie tussen de ulama en het koningshuis. Vervolgens zal gekeken worden hoe de ulama en het koningshuis zich tegenwoordig tot elkaar verhouden en welke rol *Vision 2030* speelt in deze relatie. De vraag die zal worden beantwoord is: *Wat zegt Vision 2030 over de relatie tussen het koningshuis en de religieuze elite?*

2. Economie en Bedrijfseconomie

Inleiding

Sinds de ontdekking van olie in de jaren '30 van de 20^e eeuw, is Saoedi-Arabië zich gaan ontwikkelen als een rentenierstaat. In een rentenierstaat worden sociale voorzieningen gefinancierd door de overheid en wordt er geen belasting geheven aan de bevolking.³ De financiering wordt betaald door de inkomsten van externe bronnen. In geval van Saoedi-Arabië wordt het betaald door de opbrengsten van olie. Er heeft zich, dankzij het beleid van de rentenierstaat, een verzorgingsstaat ontwikkeld waarin de olieproductie de voornaamste bedrijvigheid is. De rentenierstaat wordt beheerst door de elite, terwijl de rest van de bevolking weinig inspraak heeft.⁴ De financiële autonomie van de Saoedische staat zal echter eerder tot tijdelijke voldaanheid leiden onder de bevolking dan tot immuniteit tegen de burgerlijke druk.⁵ Recentelijk onderzoek toont aan dat het bestaan van de rentenierstaat de economische groei en ontwikkeling op lange termijn belemmert.⁶ Hoewel het economisch voordeel van olie-inkomsten gunstig is, is het vaak van korte duur. De langetermijngevolgen bestaan uit marktverstoringen, corruptie, niet-productieve economische sectoren en een gebrek aan menselijke ontwikkeling.⁷ Het is derhalve betwistbaar in hoeverre het beleid van een rentenierstaat zal leiden tot een optimale economische samenleving in Saoedi-Arabië.

In januari 2015 gebeurde er iets in Saoedi-Arabië wat weinig mensen voor ogen hielden en wat de werking van de rentenierstaat op losse schroeven zette. Door de reeds verder dalende olieprijs stortte de eeuwig lijkende welvaart garantie ineen. Het koningshuis zette de financiering van sociale voorzieningen stop, de koopkracht ging achteruit, er kwamen geen nieuwe banen en de benzine werd duurder.⁸ Kroonprins Mohammed bin Salman waarschuwde destijds al voor de uit de rentenierstaat voortvloeiende risico's die

³ Gwenn Okruhlik, "Rentier Wealth, Unruly Law, and the Rise of Opposition: The Political Economy of Oil States, in *Comparative Politics*," 31 no. 3 (Apr., 1999): 295. <https://www.jstor.org/stable/pdf/422341.pdf>

⁴ Kenneth Omeje, "Extractive Economies and Conflicts in the Global South: Re-Engaging Rentier Theory and Politics," (University of Bradford, UK: Routledge, 2017): 10.

⁵ Gwenn Okruhlik, "Rentier Wealth, Unruly Law, and the Rise of Opposition: The Political Economy of Oil States, in *Comparative Politics*, 31 no. 3 (Apr., 1999): 295. <https://www.jstor.org/stable/pdf/422341.pdf>

⁶ Rolf Schwarz, "The political economy of state-formation in the Arab Middle East: Rentier states, economic reform, and democratization," *Review of International Political Economy*, 15 no. 4 (2008):

⁷ Ibidem.

⁸ Mark Blaisse, "Economie," in *De Saoedi's* (Amsterdam: Balans, 2019), 106.

overdadige welvaart met zich meebracht: jongeren die niet werken, gastarbeiders die de autoriteiten niet in de hand hadden, verveling onder de bevolking en een elite die zich misdroeg en hun luxeleventje niet wilden opgeven.⁹ De kroonprins kwam tot de conclusie dat de invloed van de overheid op de economische situatie moest veranderen. “*The Saudi Arabia must deal with the fundamentally restructure and diversify the Saudi economy.*”¹⁰ *Vision 2030* werd gepresenteerd: een plan om de afhankelijkheid van Saoedi-Arabië ten aanzien van olie te verminderen, de economie te diversifiëren en privaten dienstensectoren te ontwikkelen. Een transitieperiode voor Saoedi-Arabië was aangebroken.

Door *Vision 2030* als leidraad te nemen, zal een poging gedaan worden om de volgende vraag te beantwoorden: *In hoeverre zijn de economische uitgangspunten van Vision 2030 haalbaar gezien de huidige economische tekortkomingen in Saoedi-Arabië?* Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag, zal gekeken worden naar de uitgangspunten van *Vision 2030* waaraan Saoedi-Arabië moet voldoen. Vervolgens zal er een analyse plaatsvinden over de ontwikkelingen van de economische situatie van het land om te achterhalen welke economische tekortkomingen er zijn. Tot slot zal gekeken worden of het land kansen heeft om zich economisch te herpakken en of die kansen de huidige economische tekortkomingen kunnen corrigeren om de uitgangspunten van *Vision 2030* te realiseren. Dit disciplinaire onderzoek zal economische uitdagingen met zich meebrengen voor zullen doen voor het regime, welke ook geanalyseerd zullen worden in dit paper.

Uitgangspunten *Vision 2030*

“A key focus for *Vision 2030* is in creating an environment which unlocks business opportunities, broadens the economic base, and creates jobs for all Saudis. We will achieve this by leveraging Saudi Arabia’s unique location and potential, attracting the best talent, and increasing global investment.”¹¹ Deze quote over *Vision 2030* staat haaks op het beleid van de rentenierstaat. *Vision 2030* wil een zakelijke omgeving creëren waarin kleine en middelgrote bedrijven gestimuleerd worden.¹² Met deze aanhaling benadrukt Mohammed b. Salman dat hij de rentenierstaat afzweert, en dat diversifiëren centraal komt te staan in het

⁹ Mark Blaisse, “Economie,” in *De Saoedi’s*, 106.

¹⁰ Anthony H. Cordesman, “Saudi Arabia enters the twenty-first century,” 2. Westport: Praeger, 2003

¹¹ “Thriving economy,” VISION2030, Geraadpleegd 27 mei 2019. <https://vision2030.gov.sa/en/themes/2>

¹² Vision2030, “Thriving economy.”

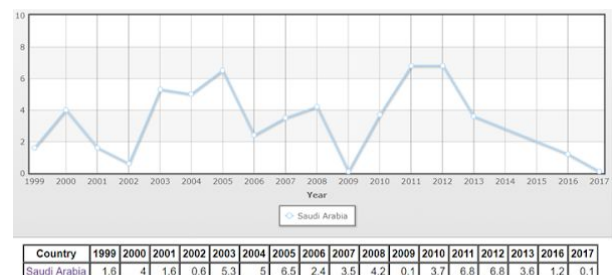
nieuwe beleid. De bevolking en het Saoedische regime moeten afzien van de publieke sector die de economie reguleert en zich meer richten op de particuliere sector.¹³ Om dit doel te behalen is het noodzakelijk dat private bedrijven gestimuleerd worden om te diversifiëren in productie van goederen en diensten anders dan olie. Om dit te realiseren zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd in *Vision 2030*:

1. Het aandeel van export van de niet-olie gerelateerde producten verhogen.
2. Het verhogen van de private sector van 40% naar 65% van het BBP.
3. Het verhogen van de direct buitenlandse investeringen van 3.8% naar het internationale level van 5.8% van het BBP.¹⁴

Echter is het land nog niet in staat om deze uitgangspunten direct te behalen. Dit zorgt voor de nodige uitdagingen voor het Saoedische regime. Een analyse van de economische ontwikkeling is nodig om te kunnen begrijpen hoe de Saoedische economie ervoor staat, om zo passende oplossingen te zoeken voor deze speerpunten zoals gepresenteerd in *Vision 2030*. Aan de hand van deze analyse zal bepaald worden hoe extreem de uitdagingen voor de staat zijn.

Analyse Saoedische economie

De laatste jaren maakt de Saoedische economie een slechte tijd door. Sinds 2012 is er een forse afname in het Bruto Binnenlands Product (hierna BBP genoemd) wat een economische krimp impliceert (figuur 1).¹⁵ De sectoren die het Saoedische BBP bepalen zijn landbouw, de olie-industrie en overheidsactiviteiten, respectievelijk 2,6%, 44.2% en 53.2%.¹⁶ Deze getallen tonen aan dat de olie-industrie en overheidsactiviteiten de grootste determinanten zijn omtrent de ontwikkeling van het BBP. Daarnaast bestaat het Saoedische BBP ook grotendeels uit export vanuit deze sectoren. De grootste export

Figuur 1: BBP groei Saoedi-Arabië

¹³ Mark Blaisse, *De Saoedi's*, 107.

¹⁴ Vision2030, "Thriving economy."

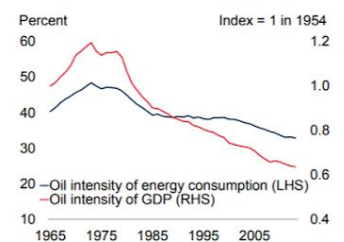
¹⁵ "GDP real growth rate." Index Mundi. Geraadpleegd op 23 juni, 2019. <https://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=sa&v=66>

¹⁶ "GDP – composition by sector." Index Mundi. Geraadpleegd op 23 juni, 2019. https://www.indexmundi.com/saudi_arabia/gdp_composition_by_sector.html

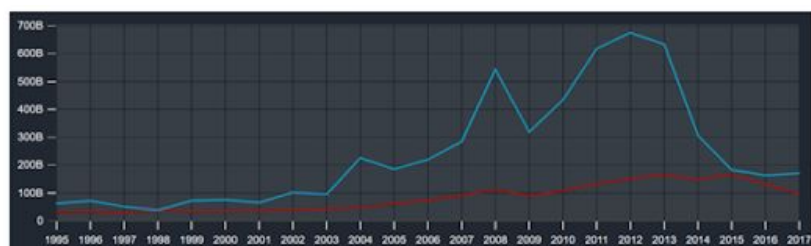
componenten zijn: ruwe aardolie (65%), geraffineerde aardolie (8.3%) en ethyleen polymeren (6.4%).¹⁷ Een overeenkomend kenmerk van deze exportgoederen is de industrie die nodig is om deze te verkrijgen. Echter ondervindt de industriële sector de meest negatieve groei van de drie grote sectoren met betrekking tot de groeiende economische krimp; dalingen in de industriële sector nemen steeds meer de overhand vanwege de toenemende daling in de vraag naar olie (figuur 2).¹⁸

Deze verslechterde positie van de industrie weerspiegelt zich ook op de handelsbalans. Waar de handelsbalans een enorme piek kende rond 2012, heeft er zich vanaf 2013 een exportdaling ingezet van ruim 70%, die nu nog aanhoudt (figuur 3).¹⁹ Deze daling valt te verklaren door de industriële krimp wat een negatief effect heeft op de export toevoer, gezien de industrie het grootste export goed levert; olie. De Saoedische import kent echter ook een daling van 8.8% in 2017 ten opzichte van de import in 2012, namelijk van \$151 miljard dollar naar \$96.2 miljard dollar.²⁰ Deze schamele import daling tegenover de enorme exportdaling toont aan dat de economie meer naar een economisch tekort aan het groeien is dan een overschot, wat wederom negatieve impact heeft op de gehele groei.

Deze ruime export afname kan verklaard worden door de significante stijging in de productie van biobrandstoffen vanaf 2006, en vervanging van het olieproduct (figuur 4).²¹ De krimp in vraag naar olie gaat ook gepaard met een daling in de olieprijs

Figuur 2: olie-intensiteit van energiegebruik

Figuur 3: Handelsbalans Saoedi-Arabië, Blauwe lijn: export, Rode lijn: import

¹⁷ "Saoedi-Arabië, export." OEC. Geraadpleegd op 24 juni 2019.

<https://atlas.media.mit.edu/nl/profile/country/sau/#Export>

¹⁸ World Bank. "Understanding the Plunge in Oil Prices: Sources and Implications." The World Bank Group. Geraadpleegd op 7 juni, 2019.

https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP2015a_chapter4_report_oil.pdf

¹⁹ "Saoedi-Arabië, export." OEC. Geraadpleegd op 24 juni 2019.

<https://atlas.media.mit.edu/nl/profile/country/sau/#Export>

²⁰ "Saoedi Arabië, handelsbalans." OEC. Geraadpleegd op 24 juni, 2019.

<https://atlas.media.mit.edu/nl/visualize/line/hs92/show/sau/all/all/1995.2017/>

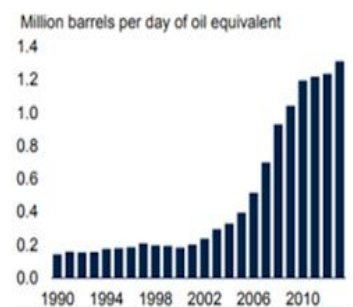
²¹ World Bank. "Understanding the Plunge in Oil Prices: Sources and Implications." The World Bank Group. Geraadpleegd op 7 juni, 2019.

https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP2015a_chapter4_report_oil.pdf

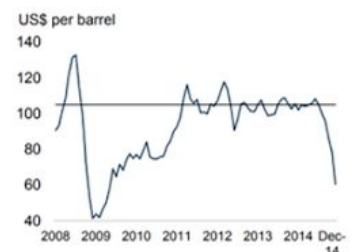

(figuur 5).²² Historisch gezien zijn schommelingen van olieprijsen en inflatie positief gecorreleerd. Waar inflatie een gevolg is van prijsstijgingen, is deflatie een gevolg van prijsdalingen. Bedrijven verdienen door een deflatoire omgeving minder aan de verkoop van producten en diensten. Als gevolg van prijsdalingen, worden consumptieve bestedingen door consumenten uitgesteld in afwachting van eventueel verdere prijsdalingen. Uitstelgedrag van aankopen is echter nefast voor het op gang houden van de economie.²³ Dit deflatoire verschijnsel versterkt de economische krimp van Saoedi-Arabië. Het uitblijven van consumptieve bestedingen creëert ook een toename in de werkloosheid. Het verslechterde koopgedrag leidt tot een productieafname, waardoor de werkloosheid in Saoedi-Arabië in de eerste helft van 2018 gestegen is tot 12.9% (figuur 6). Dit is het hoogst gemeten werkloosheidspercentage sinds 2012.²⁴ De Saoedische jongerengroep (bestaand uit ruim 70% van de gehele bevolking) wordt het hardst getroffen in de werkloosheid sector. In 2015 is een werkloosheid van 39% gemeten onder deze bevolkingsgroep.²⁵

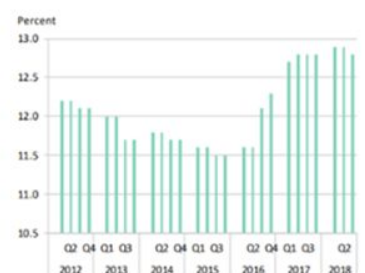
Opvallend aan de verhouding tussen de publieke en private sector, die werkgelegenheid biedt aan de Saoedische bevolking, is dat de publieke sector een grote rol inneemt en de private sector niet van gelijksoortig belang schijnt te zijn.²⁶ Contrasterend hierin is dat de export van de publieke sector afneemt, en juist de private sector, die zich niet toelegt op de olieproductie, de afgelopen jaren een belangrijke motor geweest is van de economische vooruitgang in Saoedi-Arabië. Deze was goed voor 49.3% van het BBP in 2015, vergeleken met 37.7% in 2010.²⁷ Ondanks deze groei in de private sector bieden publieke

Figuur 4: Wereldwijde productie biobrandstoffen

Figuur 5: Olieprijs

Figuur 6: werkloosheidspercentage Saoedi-Arabië

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ World Bank. "Saudi Arabia." The World Bank group. Geraadpleegd op 8 juni, 2019. <http://documents.worldbank.org/curated/en/933371556628363866/pdf/Macro-Poverty-Outlook-for-Saudi-Arabia.pdf>

²⁵ Ministry of Labor and Social Development, "Saudi Arabia Labor Market Report 2016," *Kingdom of Saudi Arabia*, 3rd edition (July 2016), 15.

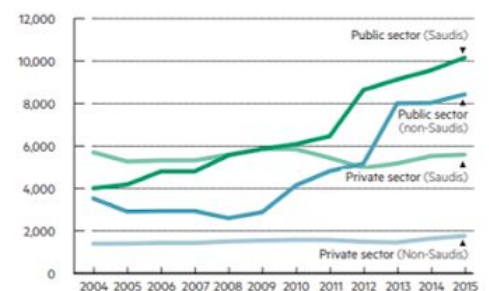
²⁶ Ministry of Labor and Social Development, "Saudi Arabia Labor Market Report 2016," *Kingdom of Saudi Arabia*, 3rd edition (July 2016), 13.

²⁷ Ibidem.

instanties nog steeds de meeste banen voor Saoedi's die de arbeidsmarkt betreden. De arbeidsparticipatie is echter niet van verbazingwekkende hoogte ondanks het geschetste banenaanbod in de publieke sector. In januari 2019 is de Saoedische arbeidsparticipatie gemeten op 55.9%, met een gemiddelde van 52.68 in de laatste twintig jaar.²⁸ Hieruit blijkt dat 55.9% van de gehele potentiële werkbevolking actief naar een baan zoekt, of al een baan bezit. Meer kansen binnen de private sector hebben de perceptie van deze banen niet veranderd. De bevolking blijft werk in de publieke sector beschouwen als meer prestigieus dan werk in de private sector.²⁹ Deze verhouding weerspiegelt zich ook in de lonen. Lonen in de publieke sector zijn aanzienlijk hoger dan lonen in de private sector, en de kloof daartussen is de afgelopen jaren toegenomen (figuur 7).³⁰ Werkgevers die posities beschikbaar stellen in de private sector zoeken niet actief naar Saoedische staatsburgers. Zij beweren dat Saoedi's niet over de juiste kennis en vaardigheden beschikken.³¹ Deze disbalans creëert wederom een negatieve ontwikkeling voor de Saoedische economie, omdat de sector waar de meeste Saoedi's productief zijn aan het krimpen is. Een mentaliteitsverandering met betrekking tot de private sector is essentieel om economisch te floreren, gezien de publieke sector niet meer de nodige economische groei kan bevorderen.

De negatieve ontwikkeling die de Saoedische economie doormaakt reflecteert ook in de verstoringen van de overheidsfinanciën van Saoedi-Arabië. Deze verstoring kan als gevolg worden gezien van de afnemende inkomsten dankzij de krimp in export. In de afgelopen vier jaar rapporteerde Riyadh een totaal van \$258 miljard dollar aan begrotingstekorten, onttrok het \$240 miljard dollar van zijn reserves en leende \$100 miljard dollar van binnenlandse en internationale markten.³² Ter illustratie: in 2014 had het land een nationale reserve van \$737 miljard dollar, in 2018 is dit

Figuur 7: maandelijks lonen per sector in Saoedi-Arabië

²⁸ Figuur 8: "Saudi Arabia Labor Force Participation Rate," Trading Economics, geraadpleegd op 13 juni, <https://tradingeconomics.com/saudi-arabia/labor-force-participation-rate>

²⁹ Ministry of Labor and Social Development, "Saudi Arabia Labor Market Report 2016," *Kingdom of Saudi Arabia*, 3rd edition (July 2016), 13.

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem.

³² Zerohedge, "How low oil prices have decimated the Saudi economy," *Oilprice*, 20 december, 2017, <https://oilprice.com/Geopolitics/International/How-Low-Oil-Prices-Have-Decimated-The-Saudi-Economy.html>

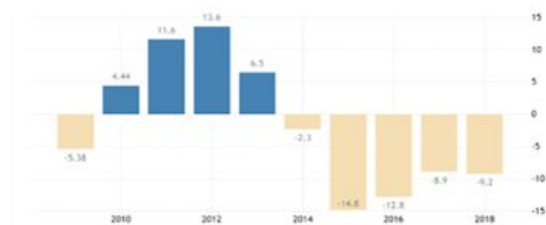

geslonken tot \$499 miljard dollar.³³ Vanaf 2014 kenmerkt de lopende rekening van de betalingsbalans (LRBB) zich alleen maar aan tekorten, met een tekort van 9.2% gemeten in 2018 (figuur 8). Deze tekorten waargenomen, kunnen vraagtekens geplaatst worden bij de lening die Saoedi-Arabië heeft afgesloten van \$100 miljard dollar en de daarbij opgetelde bedragen die het land haalt uit zijn nationale reserves.³⁴ Het lijkt erop dat het land de luxe levenswijze van de verzorgingsstaat in stand wilt houden ondanks de enorme verliezen in inkomsten.

Direct buitenlandse investeringen (hierna BDI) zouden theoretisch gezien een positieve bijdrage kunnen leveren aan de Saoedische economie door als ondersteuningsmechanisme te fungeren. Deze investeringen worden door de Saoedische overheid verwelkomd in functie van hun vermogen om technologie over te dragen, lokale arbeidskrachten te werk te stellen en op te leiden, de economische ontwikkeling aan te moedigen en de lokale grondstoffen te valoriseren.³⁵ Echter zijn in de afgelopen tien jaar deze investeringen drastisch afgenomen (figuur 9).³⁶ In 2018 heeft het bijna het nulpunt bereikt. Een dalende instroom van BDI leidt tot een verslechterde kwaliteit van Saoedische lokale instituties, wat versterkend werkt voor de economische krimp. Concluderend kan worden gesteld dat de economie van Saoedi-Arabië op veel grote vlakken negatieve ontwikkelingen doormaakt. Als Saoedi-Arabië niet slaagt in het terugdringen van deze tekorten, zal de economie eraan ten onder gaan.

Economische tekortkomingen

Dat Saoedi-Arabië bewust is van zijn verslechterde economische status, wordt bevestigd door Mohammed b. Salman in *Vision 2030*. Er is verandering nodig om de doelstellingen van *Vision 2030* te kunnen halen. Economische diversificatie, het bloeien van de private

Figuur 8: overheidsbegroting Saoedi-Arabië

Figuur 9: Direct Buitenlandse Investeringen Saoedi-Arabië

³³ Blaisse, "Economie," 112.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Agentschap voor buitenlandse handel, "Saoedi-Arabië," (2014): 26. Geraadpleegd op 22 juni, 2019. https://www.abh-ace.be/sites/default/files/downloads/20140206_AS_etude_pays_nl_BD_nl.pdf

³⁶ "Saudi Arabia Foreign Direct Investment," *Trading Economics*. Geraadpleegd op 23 juni, 2019. <https://tradingeconomics.com/saudi-arabia/foreign-direct-investment>

sector, verandering van de arbeidsmentaliteit, productie van non-olieproducten en het aantrekken van buitenlandse investeringen zijn noodzakelijk voor een wederopbouw van de economie.

Het grootste defect van de Saoedische economie is de rentenierstaat. Het beleid ervan heeft geresulteerd in een gevoel van permanente ‘AOW’³⁷. Het land heeft lange tijd zijn rijkdom letterlijk uit de grond gehaald, waardoor de overheid de noodzaak van gezonde ondernemerslust niet inzag en ook onder de bevolking niet aanmoedigde. Ook werd gespecialiseerde vakkennis wat verkregen wordt uit het volgen van onderwijs niet als nodig beschouwd volgens het regime, omdat deze kennis bij het uitvoeren van banen in de publieke sector niet nodig was. Dergelijke kennis is alleen nodig bij arbeid in private bedrijven, waarbij specialisatie essentieel is om je te onderscheiden als bedrijf van de rest. Er is dus een generatie ontstaan die gevoelsmatig geen essentiële waarde toe hadden te voegen voor het functioneren van de economie, omdat er financieel gezien lang gerust werd op inkomsten van de publieke instanties. Dit reflecteert in de voorheen genoemde relatief lage arbeidsparticipatie van 55.9%. Daarbij werd en wordt nog steeds participatie in de private sector nauwelijks gestimuleerd onder de Saoedische bevolking, maar ook wordt het belang van deze instanties voor economische groei niet door de bevolking zelf ingezien.

Werkgevers uit de private sector verklaren dat zij Saoedi’s niet aannemen, omdat zij over weinig kennis en specialisatie over verschillende vakgebieden beschikken.³⁸ Deze onderontwikkeling komt voort uit een slecht ontwikkeld onderwijssysteem dat niet aansluit op de behoeftes van de arbeidsmarkt. Een dergelijk onderwijssysteem komt de groei van private bedrijven dus niet ten goede en staat *Vision 2030* in de weg. Er dient, vergelijkbaar met andere ontwikkelingslanden, een holistische management educatie te zijn in Saoedi-Arabië, dat een ondernemende bedrijfscultuur koestert met een mondiale focus en intercultureel onderlegd is.

³⁷ Algemene Ouderdoms Wet: in deze wet staat dat als je 65 jaar of ouder bent recht hebt op een uitkering, zodat je niet meer hoeft te werken.

³⁸ Ministry of Labor and Social Development, “Saudi Arabia Labor Market Report 2016,” *Kingdom of Saudi Arabia*, 3rd edition (July 2016), 14.

De onder presenterende bedrijfscultuur en het slechte onderwijssysteem schrikt ook buitenlandse investeerders af.³⁹ Er is een beperkt aantal mensen in Saoedi-Arabië die over de juiste vakkennis beschikken waarmee zij waarde kunnen toevoegen en uitoefenen op de arbeidsmarkt. Dit biedt weinig toekomstperspectief voor een groeiende ontwikkeling van de economie. Hierdoor is het voor buitenlandse investeerders minder aantrekkelijk om in het land te investeren, omdat deze in de nabije toekomst niet rendabel zal zijn.⁴⁰ Het uitblijven van buitenlandse investeringen verslechtert de economische groei van een land. Buitenlandse investeringen creëren mogelijkheden voor startups en het verbeteren van eenvoudige productieprocessen. Dit leidt tot economische groei. Het zijn juist deze investeringen die Saoedi-Arabië hard nodig heeft nu het niet langer meer kan teren op olie-inkomsten en om de beoogde uitgangspunten van *Vision 2030* te kunnen behalen.

Een ander economisch tekort is het leven van de eenzijdige inkomstenbron olie, waardoor het Saoedische regime diversifiëren in productie jarenlang als onnodig heeft geacht. Deze olie fixatie valt onder andere terug te zien in de samenstelling van exportgoederen (<70% bestaat uit olie). Ondanks de plotselinge olie-crash tussen 1996 en 2001 en de oliecrisis van de jaren '70, gebeurtenissen die aantonen dat olie-inkomsten onzeker kunnen zijn, is Saoedi-Arabië blindelings blijven vertrouwen op de olie-inkomsten. De nalatige houding om het nut van diversificatie in te zien wordt verklaard door de olieboom van de jaren zeventig en tachtig en de voortvloeiende luxe hiervan.⁴¹ De oudere generatie heeft hiervan de meeste vruchten geplukt, rijkdom die ze tot op de dag van vandaag nog steeds ervaren, waardoor ze de noodzaak van een nieuw beleid niet inzien.⁴² Het is noodzakelijk dat niet alleen het koningshuis, maar ook de oudere bevolking inziet dat diversificatie van inkomstenbronnen noodzakelijk is om economisch faillissement te voorkomen. Hoe meer mensen begrijpen dat het land moet veranderen, hoe meer steun *Vision 2030* krijgt en hoe sneller dit beleid tot stand kan komen.

³⁹ Bassam A. Albassam, "Does Saudi Arabia's economy benefit from foreign investments?", *Benchmarking: An International Journal*, 22 no. 7 (2015), <https://doi.org/10.1108/BIJ-05-2014-0039>

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Joris Luyendijk, "De rijkdom en de armoede van Saoedi-Arabië," *NRC*, 4 juni 2002.

<https://www.nrc.nl/nieuws/2002/06/04/de-rijkdom-en-de-armoede-van-saoedi-arabie-7592586-a172386>

⁴² Omeje, "Extractive Economies and Conflicts in the Global South," 5.

Potentiële kansen

Saoedi-Arabië is een land dat beschikt over meer dan alleen olie. Het land kent zoals eerder gezegd een grote jongerengeneratie (van onder de 30 jaar) bestaande uit 70% van de totale bevolking die aan het werk willen. Echter worden hun krachten nog niet in de juiste sectoren ingezet. Saoedische werkgevers van private bedrijven geven aan geen werknemers van eigen land aan te nemen omdat zij over te weinig kennis en vaardigheden beschikken. Om het uitgangspunt van *Vision 2030* dat een verhoging van de private sector wenst te bereiken, dient het onderwijs verbeterd en gestimuleerd te worden. Zodoende kan er een bevolking ontstaan die over gevarieerde kennis beschikt die toepasbaar is op de eisen van de arbeidsmarkt. Gespecialiseerde vakkennis kan stimuleren buiten de paden van de publieke sectoren te treden, en zelf een bedrijf op te zetten dat de private sector ten goede komt. Dergelijke bewegingen schetsen een positief toekomstbeeld voor de ontwikkeling en groei van een economie. Deze ontwikkeling creëert ook een potentiële verbetering van DBI. Het investeren in een klimaat met een rijke ondernemerschap biedt meer zekerheid op rendabele opbrengsten van dergelijke investeringen.⁴³ Dit is wederom een uitgangspunt van *Vision 2030* dat behartigd wenst te worden.

Momenteel overweegt Saoedi-Arabië in toenemende mate aardgas als middel voor duurzame industriële en economische groei in de eenentwintigste eeuw.⁴⁴ De chemische sector is de krachtigste economische sector van het land na de oliesector. Daarbij komend zijn er grote aantallen aan onderbenutte doch stijgende gasreserves in het koninkrijk (figuur 10).⁴⁵ Dit maakt dat de ontwikkeling van deze industrieën op lange termijn ook rendabel zullen zijn, dus wederom aantrekkelijk voor buitenlandse investeerders.⁴⁶ Gelukkig voor Saoedi-Arabië zijn deze industrieën niet alleen energie-intensief, maar ook kapitaalintensief. Het land kent een hoge kapitaalintensiteit, waar hierbij overvloedig gebruik van kan worden

⁴³ Bassam A. Albassam, (2015) "Does Saudi Arabia's economy benefit from foreign investments?", *Benchmarking: An International Journal*, 22 no. 7, <https://doi.org/10.1108/BIJ-05-2014-0039>

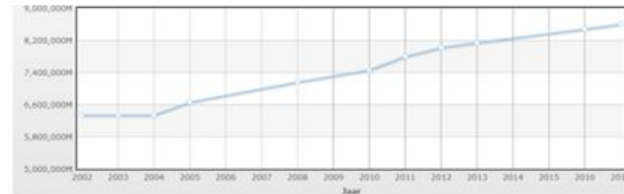
⁴⁴ Robert E. Looney, "Saudi Arabia's development strategy: comparative advantage vs. sustainable growth," *Orient*, no. 30 (1989): 1 <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a528520.pdf>

⁴⁵ "Natural gas – proved reserves," *Index Mundi*. Geraadpleegd op 19 juni, 2019. <https://www.indexmundi.com/g/g.aspx?v=98&c=sa&l=en>

⁴⁶ Sajjad M. Jasimuddin, "Analyzing the competitive advantages of Saudi Arabia with Porter's model," *Journal of Business & Industrial Marketing*, 16 no. 1, 69-68 <https://doi.org/10.1108/08858620110365007>

gemaakt.⁴⁷ Naast deze componenten die eerst ontwikkelt dienen te worden om economische groei te stimuleren, beschikt het echter land al over middelen die economische groei kunnen ondersteunen. Binnen twee decennia heeft de regering een uitstekende infrastructuur gebouwd die in hoge mate kan bijdragen aan de bloeiende zakelijke sfeer van het land.⁴⁸ Transporteren van exportgoederen en importgoederen wordt hiermee aanzienlijk vereenvoudigt. Daarnaast hebben Saoedische consumenten een hoge vraag naar producten van hoge kwaliteit. Een thuismarkt die kwaliteit eist van zijn binnenlandse fabrikanten creëert een sfeer van verwachting voor export van hoge kwaliteit naar de rest van de wereld.⁴⁹

Figuur 10: Aardgas – bewezen reserves in Saoedi-Arabië

Swot analyse

SWOT staat voor *strengths*, *weaknesses*, *opportunities* en *threats*. In een SWOT analyse worden de Sterktes en Zwaktes van een organisatie gekoppeld aan de Kansen en Bedreigingen in de markt. Voor dit onderzoek is er een SWOT analyse uitgevoerd om een duidelijk overzicht te krijgen van de precieze pijn en pluspunten van Saoedi-Arabië. Hier zou het land zich op moeten focussen om de best mogelijke positie de markt te bereiken.

	Positief	Negatief
Intern	<p>Sterkte:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Aardgas ● Goede infrastructuur ● Gedreven jongeren die <i>Vision 2030</i> steunen ● 70% bevolking behoort tot jongeren ● Private sector die BBP positief beïnvloedt 	<p>Zwakte:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Rentenierstaat ● Mondiale druk vermindert gebruik fossiele brandstoffen ● Publieke sector in de ogen van de bevolking prestigieus, private sector niet aantrekkelijk ● Niveau onderwijs niet gericht op arbeidssector

⁴⁷ Robert E. Looney, "Saudi Arabia's development strategy: comparative advantage vs. sustainable growth," *Orient*, 30 (1989): 1 <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a528520.pdf>

⁴⁸ Sajjad M. Jasimuddin, "Analyzing the competitive advantages of Saudi Arabia with Porter's model," *Journal of Business & Industrial Marketing*, Vol. 16 Issue: 1, pp. 69-68 <https://doi.org/10.1108/08858620110365007>

⁴⁹ Ibidem.

		<ul style="list-style-type: none"> ● Zwakke consumptieve bestedingen ● Gemis gezond ondernemerschap
Extern	Kans: <ul style="list-style-type: none"> ● Onderwijs niveau verbeteren; bewustwording van geven en volgen onderwijs ● Aantrekken buitenlandse investeringen ● Overheid privé ondernemingen stimuleren ● Groene energie: vanuit privé ondernemingen ● Diversifiëren export door export vanuit private sector 	Bedreiging: <ul style="list-style-type: none"> ● Groene energie ● Alternatieve energiebronnen ● Mentaliteit: het land is geen verzorgingsstaat (meer) ● Export afname

Figuur 10: SWOT analyse

Weerlegging

In de ogen van tegenstanders van *Vision 2030*, voornamelijk de oudere Saoedische generatie, is een radicale ommezwaai niet nodig.⁵⁰ De Saoedische staatskas is namelijk nog rijkelijk gevuld met inkomsten van de olieproductie. Voorstanders van het beleid van Mohammed b. Salman brengen hier tegenin dat de staatskas de afgelopen jaren met ruim dertig procent geslonken is.⁵¹ Omdat het land minimale andere inkomsten heeft naast die van de olieproductie en deze olieproductie dalende is, moet het land op zoek gaan naar alternatieve inkomstenbronnen. Dit moet liever te vroeg gebeuren, dan te laat. Daar komt bij dat 70% van de totale bevolking van Saoedi-Arabië jongere is, en juist zij zijn groot voorstander van *Vision 030*. “ *De kroonprins begrijpt wat jonge mensen willen*’, zegt Turki

⁵⁰ Rutger van der Hoeven, “Agressief Saoedi-Arabië, Salmans sprongen,” *de Groene Amsterdammer*, 5 december 2018, <https://www.groene.nl/artikel/salmans-sprongen>

⁵¹ Blaisse, “Economie,” 112.

al-Qarni, eerstejaars student farmacie aan de King Saud universiteit in Riad.”⁵² Een groot deel van de jongere generatie voelt zich aangesproken door de elan van de kroonprins. Zij willen breken met de oude, vaak nog tribale verbanden, die in dit land van grote betekenis zijn bij de verdeling van banen, grond en andere zaken.⁵³

Conclusie

Dankzij de olierijke bodem waarop Saoedi-Arabië zich bevindt, is het land gaan handelen als een rentenierstaat. Een type beleid dat desastreuze gevolgen heeft voor de huidige én toekomstige Saoedische economie: tekorten op de betalingsbalans, rijkelijk teren op de nationale reserves zonder tegenprestatie en bovendien een bevolking die te weinig gemotiveerd wordt om een bijdrage aan de economie te leveren en/of onderwijs te volgen. Met Mohammed b. Salman als kroonprins wordt besloten het roer radicaal om te gooien met de introductie van *Vision 2030*: een beleid met focus op economische diversificatie en het afzweren van de rentenierstaat.

De onderzoeksvraag die in dit disciplinaire hoofdstuk is behandeld, luidt: *In hoeverre zijn de economische uitgangspunten van Vision 2030 haalbaar gezien de huidige economische tekortkomingen in Saoedi-Arabië?* De economische uitgangspunten zoals voorheen benoemd, zijn haalbaar, mits er veranderingen plaatsvinden. Om te beginnen dient er een arbeidsmentaliteit omwenteling op te treden onder de bevolking en het koningshuis. Men moet inzien dat het olie-infuus langzaam opraakt en er op een andere manier inkomsten gewonnen moet worden, waarvoor arbeidskracht nodig is. Daarbij is het wenselijk dat het Saoedische regime het onderwijssysteem verbeterd door het aan te passen naar de wensen van de arbeidsmarkt, maar ook de bevolking stimuleert en hen motiveert een actievere houding in te nemen op de arbeidsmarkt. Dit zal werkgevers uit de private sector aanmoedigen om Saoedi's aan te nemen in plaats van buitenlandse werknemers die nu de welvaart genereren die voortkomt uit de opbrengsten van de private sector. Verder bezit Saoedi-Arabië onderbenutte en stijgende gasreserves, die dankzij de kapitaalintensiteit en de ontwikkelde infrastructuur potentie hebben economische groei te stimuleren. Deze veranderingen creëren

⁵² Floris van Straaten, “Kiertjes in het onbuigzame Saoedi-Arabisch bolwerk,” *NRC*, 12 januari 2018. <https://www.nrc.nl/nieuws/2018/01/12/kiertjes-in-een-onbuigzaam-bolwerk-a1588142>

⁵³ *Ibidem*.

potentiële groei voor de economie. Met oog op een economische bloei, zal het aantal buitenlandse investeerders toenemen. Dit heeft een positieve invloed op de economie van het land en kan resulteren in een positieve spiraal tussen verbeterd onderwijs, florerende private sector, buitenlandse investeringen en uiteindelijk de gehele Saoedische economie.

Echter is het wel noodzakelijk dat het regime de potentiële kansen in ziet om zo de juiste uitvoering te bewerkstelligen om economische verbetering te creëren. Het Saoedische regime heeft momenteel de grootste stem in economische besluitvormingen, dus hervorming moet van bovenaf opgelegd worden om zo een weder bloei van de economie te ondergaan. Na mijns inziens weerspiegelt de samenstelling van de bevolking (70% onder de dertig jaar) de grootste potentie voor voltooiing van de uitgangspunten van *Vision 2030*. Aannemelijk is dat jongeren eerder openstaan voor vernieuwing dan ouderen, wat een goede basis kan vormen voor de geschetste toekomst volgens *Vision 2030*.

Figuur 11

3. Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief

Inleiding

Saoedi Arabië staat in het Westen veelal bekend om haar olie, woestijnvlaktes, mensenrechtenschendingen en conservatief-religieuze waarden. Het kwam dan ook als een verrassing toen in 2017 bekend werd dat Saoedische vrouwen het recht kregen om auto te rijden. Dit nieuws ging de wereld over en werd positief ontvangen door de internationale gemeenschap.⁵⁴ Opeens was dit streng-religieuze land bezig met liberale hervorming. Voor de inwoners van Saoedi-Arabië was deze hervorming niet zo schokkend; het zat eraan te komen. Het recht voor vrouwen om auto te rijden is onderdeel van een groter nationaal hervormingsplan van Saoedi-Arabië: *Vision 2030*. Dit plan, geleid door kroonprins Mohammed bin Salman (hierna Mohammed), heeft veel invloed op de economie en de maatschappij van Saoedi-Arabië. In een land dat normaal afziet van radicale hervormingen is *Vision 2030*, en de huidige uitvoering ervan, een nieuw fenomeen. Saoedi-Arabië kent een jonge bevolking en dit plan is hun niet ontgaan. De komst van *Vision 2030* heeft veel reactie opgeroepen; het gaat namelijk over hun toekomst. In dit disciplinair onderzoek van IBHP staat de reactie van het jonge volk op *Vision 2030* centraal.

De relatie tussen bevolking en staat is in de twintig eeuwse geschiedenis van Saoedi-Arabië sterk gebaseerd geweest op de olie-inkomsten van het land. Nu de staat zich wil losworstelen van olie-afhankelijkheid moet het ook de relatie tussen staat en bevolking herzien. *Vision 2030* impliceert een herziene relatie tussen bevolking en staat. In dit onderzoek zal de vraag worden gesteld: hoe reageert de Saoedische jeugd op *Vision 2030* en de daarbij komende hervormingen vanuit de Saoedische staat? Daarbij wordt jeugd gedefinieerd als de Saoedische bevolking tussen de 15 en 24 jaar. Het beantwoorden van deze vraag geeft inzicht in de stemming van het jonge volk in Saoedi-Arabië en geeft een beeld van de uitdagingen voor het Saoedische regime voor de implementatie van *Vision 2030*.

⁵⁴ Megan Specia, "Saudi Arabia: Why weren't women allowed to drive?" in *The New York Times* (24 juni 2019) <https://www.nytimes.com/2019/06/24/world/middleeast/saudi-driving-ban-anniversary.html> (geraadpleegd 28 juni 2019).

Aan de hand van de theorieën van het sociaal contract, de *ruling bargain* en de rentenierstaat zal het onderzoek theoretisch gekaderd worden. Deze theorieën zullen in het eerste hoofdstuk uiteengezet worden. In het tweede hoofdstuk zal de context van Saoedi-Arabië en *Vision 2030* worden geschetst. Tot slot zal de opinie van de jeugd op *Vision 2030* worden geanalyseerd waarbij er twee vragen centraal staan: in hoeverre heeft *Vision 2030* voor een hernieuwd vertrouwen in de staat gezorgd bij de jeugd? en: in hoeverre is de jeugd kritisch op *Vision 2030* en de huidige uitvoering ervan? Deze vragen zullen beantwoord worden aan de hand van o.a. primaire literatuur. Een primaire bron is de *Arab Youth Survey* van de onafhankelijke organisatie *ASDA' A BCW*. Deze enquête geeft een breed inzicht in de mening van de Saoedische jeugd. Een andere belangrijke primaire bron zijn de interviews van Mark C. Thompson, die hij afnam met Saoedische jongeren van 19-25 jaar. Naast primaire literatuur zal er ook gebruik gemaakt worden van secundaire, wetenschappelijke literatuur over Saoedi-Arabië en *Vision 2030*.

De hypothese van het onderzoek luidt als volgt: de jeugd heeft een sterk hernieuwd vertrouwen gekregen door het geïmpliceerde nieuwe sociaal contract dat in *Vision 2030* beloofd wordt door de staat. Een combinatie van sterk leiderschap en bevredigende doelen geven de jeugd hoop op een betere toekomst. Toch begint er ook kritiek te komen op een deel van de uitvoering van *Vision 2030*: met name de economische bezuinigingen worden negatief ontvangen en de gewilde politieke liberalisering laat op zich wachten.

Theoretisch kader

Om de vragen die naar voren kwamen in de inleiding te kunnen beantwoorden, is er een theoretisch kader nodig. In dit theoretisch kader zal een drietal theorieën besproken worden: het 'sociaal contract', de *ruling bargain* en de 'rentenierstaat'. Deze theorieën zullen als concepten in het verdere onderzoek worden toegepast op Saoedi-Arabië om inzicht te krijgen in de politiek en samenleving van het land.

Het concept van het sociaal contract wordt gebruikt in zowel de filosofie als de politieke en sociale wetenschappen om de legitimiteit van de staat tegenover het individu te verklaren. Een sociaal contract is het bestaan van een expliciete of impliciete overeenkomst tussen de staat en haar bevolking, die politieke legitimiteit geeft aan de staat. De klassieke

theorieën van het sociaal contract binnen de politieke filosofie komen uit de periode van de Verlichting en hebben een sterke invloed gehad op het moderne concept van democratie.⁵⁵ Daarnaast hebben de theorieën conceptuele handvaten gegeven aan de moderne politieke wetenschap om de relatie tussen de natiestaat en zijn bevolking te analyseren. Er is geen lijst aan zaken die in het sociaal contract staat om het compleet te maken. Wat er tussen een regime en haar bevolking is afgesproken verschilt van gebied tot gebied.⁵⁶ Toch is de klassieke literatuur van het sociaal contract vooral gericht op westerse democratieën; dit terwijl er ook andere soorten regimes bestaan in de wereld. Desalniettemin, heeft de wetenschappelijke literatuur over het sociaal contract binnen autoritaire landen een opmars gemaakt in de twintigste en 21ste eeuw.

Wetenschappers die het sociaal contract binnen autoritaire landen onderzoeken maken veelal gebruik van de concepten van de *ruling bargain* en de rentenierstaat. Politicoloog Mehran Kamrava poogt met zijn theorie van de *ruling bargain* de politieke legitimiteit te verklaren van een regime dat niet democratisch is gekozen. Dit doet hij door te stellen dat er een impliciete overeenkomst is die de bevolking van een staat verplicht om afstand te nemen van haar recht om zich politiek te uiten en de legitimiteit van het heersende regime te accepteren. In ruil voor het opgeven van deze rechten, wordt de bevolking voorzien van ruime publieke investering in de vorm van economische en sociale diensten en andere voordelen.⁵⁷ De *ruling bargain* is sterk verbonden aan het concept van de rentenierstaat. Een rentenierstaat is voor een groot deel van haar inkomsten afhankelijk van externe bronnen.⁵⁸ Al die inkomsten stromen direct in de staatskas. De staat, op zijn beurt, voorziet zijn bevolking van economische zekerheid en andere voorzieningen: het heft geen belasting en

⁵⁵ Celeste Friend, "Social Contract Theory," in *Internet Encyclopedia of Philosophy* (onbekende datum), <https://www.iep.utm.edu/soc-cont/#H2> (geraadpleegd 24 juni 2019). ; Luke Plotica, "Social Contract," in *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Social Theory* (2017), https://www.academia.edu/36788977/Social_Contract (geraadpleegd 24 juni 2019).

⁵⁶ Om een vergelijking te geven: in een democratisch land staat er in het contract dat de bevolking het recht heeft om te stemmen voor wie er aan de macht komt. In een autoritair land staat dit niet in het contract en heeft de bevolking dit recht niet. Een mogelijke overeenkomst in het sociaal contract zou kunnen zijn, dat in beide soorten landen het geweldsmonopolie bij het regime ligt.

⁵⁷ Mehran Kamrava, "Introduction," in *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, ed. Mehran Kamrava (Oxford: Oxford University Press, 2014) 2.

⁵⁸ Rolf Schwarz, "Rentier States and International Relations Theory," a Paper Presented at the 6th Pan European Conference (2007), <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.408.6689&rep=rep1&type=pdf>, 2.

creëert veel banen in de publieke sector.⁵⁹ Als het volk geen belasting betaalt hoeft het ook niet gerepresenteerd te worden in de politiek, zo volgt de logica van een rentenierstaat. De onderhouding van een *ruling bargain* in een rentenierstaat komt voort uit het vermogen van de staat om de welvaart van het volk hoog te houden. Veel literatuur over rentenierstaten en hun *ruling bargain* als sociaal contract is gefocust op regimes in het Midden-Oosten, waar olie fungeert als primaire inkomstenbron voor een land. Vooral de landen op het Arabische schiereiland⁶⁰ worden in tweede helft van de twintigste eeuw in de literatuur gekenmerkt als landen met robuust aanwezige *ruling bargains*, gefundeerd door forse staatskassen.⁶¹

Er kan gesteld worden dat de *ruling bargain* een eigen soort sociaal contract voor autoritaire regimes is. Deze *ruling bargain* is vervolgens sterk verbonden met het autoritaire systeem van een rentenierstaat. De drie theorieën die in deze paragraaf belicht zijn zullen in het verdere onderzoek gebruikt worden als concepten om de relatie tussen de bevolking en de staat van Saoedi-Arabië te analyseren.

Context

Het Saoedi-Arabië vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw is een klassiek voorbeeld van een rentenierstaat met een robuuste *ruling bargain*. Toch kunnen er scheurtjes ontstaan in dit sociaal contract als gevolg van instabiele olieprijsen. Saoedi Arabië kent een hoge olie-export: 44% van het BBP in 2014 kwam vanuit olie-inkomsten.⁶² Sinds begin jaren zeventig begon Saoedi-Arabië veel rijkdom te vergaren uit olie.⁶³ Dit creëerde een paternalistische relatie tussen de Saoedische staat en zijn bevolking. De staat voorzag de Saoedische bevolking van goedbetaalde banen in de publieke sector, hief geen belasting en voorzag gratis zorg en educatie.⁶⁴ Het politieke systeem van Saoedi-Arabië was en is een

⁵⁹ Hannes Baumann, "The transformation of Saudi Arabia's rentier state and 'the international'," in *Globalizations* (2019), <https://doi.org/10.1080/14747731.2019.1573870>, 4. ; Schwarz, "Rentier States," 10.

⁶⁰ Saoedi-Arabië, Koeweit, Bahrein, Verenigde Arabische Emiraten en Qatar. Oman en Jemen vallen niet in het kader van deze literatuur.

⁶¹ Kamrava, "Introduction," 21.

⁶² David Cowan, *The Coming Economic Implosion of Saudi Arabia: A Behavioral Perspective*, (Boston: Boston College, 2018) https://doi.org/10.1007/978-3-319-74709-5_1, 26.

⁶³ Mark Blaisse, *De Saoedi's: de ongewisse toekomst van een machtige oliestaat*, (Amsterdam: Uitgeverij Balans, 2019) 233.

⁶⁴ Steffen Hertog, "Challenges to the Saudi Distributional State in the Age of Austerity," in *Salman's Legacy: The Dilemmas of a New Era in Saudi Arabia*, ed. Madawi Al-Rasheed. (Oxford: Oxford University Press: 2018) 74.

absolute monarchie, met weinig mogelijkheden voor politieke inspraak vanuit de bevolking. De ruime economische voordelen zorgde voor een sterke autoritaire *ruling bargain*. De olie-afhankelijkheid van het land brengt echter ook de nodige risico's met zich mee voor de *ruling bargain*. De prijs van olie is over het algemeen volatiel, wat voor onvoorspelbare inkomsten zorgt.⁶⁵ Wanneer inkomsten vanuit de olie-export dalen, heeft de Saoedische staat aanzienlijk minder te besteden en dalen de economische voorzieningen. Toch heeft de staat de *ruling bargain* in het verleden grotendeels intact kunnen houden door gebruik te maken van reserves die opgebouwd waren in florerende periodes en door te lenen.⁶⁶ Daar komt verandering in wanneer Saoedi-Arabië in de 21ste eeuw een enorme demografische ontwikkeling doormaakt.

De opkomst van de jeugd als bevolkingsgroep is een cruciale ontwikkeling in de 21ste eeuw van Saoedi-Arabië. In de laatste veertig jaar heeft Saoedi-Arabië een drastische groei in populatie gezien: van ongeveer zes miljoen inwoners in 1970 naar circa dertig miljoen in 2015.⁶⁷ Deze ontwikkeling is het resultaat van de hoge kwaliteit van leven tijdens de hoogtijdagen van de *ruling bargain*.⁶⁸ Meer dan 50% van de bevolking in 2018 is onder de 25 jaar en ongeveer 70% onder de 30.⁶⁹ Deze jonge bevolkingsgroep kenmerkt zich, opgroeiende in de tijd van verdergaande globalisering en *social media*, door een groeiend bewustzijn van wat er zich in de wereld afspeelt. *Social media* geeft de gebruiker een nieuw platform om zich te uiten en de overwegend jonge bevolking spreekt zich via *social media* steeds vaker uit, ook op politiek vlak.⁷⁰ Ook het onderwijsniveau van jonge Saoedi's ligt hoog, met ongeveer twee-derde van de jongeren - man en vrouw - die de universiteit betreedt.⁷¹ Ondanks deze hoge scholingsgraad, sluit de educatie slecht aan bij de wensen van de arbeidsmarkt van de

⁶⁵ Blaisse, *De Saoedi's*, 233.

⁶⁶ Gregory Cause III, "Saudi Regime Stability and Challenges," in *Salman's Legacy: The Dilemmas of a New Era in Saudi Arabia*, ed. Madawi Al-Rasheed. (Oxford: Oxford University Press: 2018) 34.

⁶⁷ World Population Review, *Saudi Arabia Population 2019* (2019) <http://worldpopulationreview.com/countries/saudi-arabia-population/> (geraadpleegd 26 juni 2019).

⁶⁸ Oguz Dilek, "The Demise of the Authoritarian Bargain in the Arab Middle East," in *Insight Turkey* 17 (2015) 3, <https://www.researchgate.net/publication/305209077> 89-90.

⁶⁹ Talha H Fadaak en Ken Roberts, *Youth in Saudi Arabia*, eBook, 2019, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-04381-0>, 13. ; Zahraa Alkhalisi, "Saudi Arabia's reforming crown prince has youth on his side," op CNN Business (2017).

⁷⁰ Abdulaziz Albrithen, "Child Poverty and Youth Unemployment in Saudi Arabia," in *Poverty & Public Policy* 10 (2018) 3, <https://doi.org/10.1002/pop4.222> 372. ; Russell E. Lucas, "The Persian Gulf Monarchies and the Arab Spring," in *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, ed. Mehran Kamrava (Oxford: Oxford University Press, 2014) 326.

⁷¹ Fadaak, "Youth in Saudi Arabia," 67.

21ste eeuw.⁷² Mede hierdoor is de werkloosheid in het land hoog, vooral onder de jeugd. De werkloosheid in 2015 was 11,5% van de bevolking.⁷³ De werkloosheid onder de jeugd in 2015 lag op 39%.⁷⁴ Jeugdwerkloosheid is een drukkend probleem op de Saoedische samenleving en tot aan 2030 betreden nog eens 4,5 miljoen jonge Saoedi's de arbeidsmarkt. Dat is twee keer de hoeveelheid Saoedi's momenteel in dienst.⁷⁵ Onvrede over deze werkloosheid moest vroeg of laat tot uiting komen.

Saoedi-Arabië heeft door twee belangrijke gebeurtenissen een aftakeling meegemaakt van de traditionele *ruling bargain* van de rentenierstaat. De eerste gebeurtenis was de Arabische Lente in 2011. Deze golf aan opstanden werd door de hele Arabische wereld gevoeld. In 2011 heeft Saoedi-Arabië de grootste protesten in de geschiedenis van het land ervaren.⁷⁶ Een groot deel van de actieve deelnemers aan deze protesten waren jongeren van 15-24 jaar.⁷⁷ Economische ongelijkheid, het gebrek aan politieke vrijheid, corruptie en een hoge werkloosheid waren uitgesproken problemen.⁷⁸ De Saoedische staat reageerde door de economie te stimuleren met \$130 miljard en kleine politieke liberalisering door te voeren.⁷⁹ Hiernaast steeg ook de mate van repressie, met een verhoging van het aantal arrestaties en opsluitingen.⁸⁰ Met dit beleid was de onrust van 2011 beperkt gebleven. Echter, bleef er in de jaren erna wantrouwen ten opzichte van de staat heersen onder de jonge bevolking.⁸¹ De tweede gebeurtenis was de enorme daling van de olieprijs in 2014, van \$116 per vat in de

⁷² Mohammad Khorsheed, "Saudi Arabia: From Oil Kingdom to Knowledge-Based Economy," in *Middle East Policy* 22 (2015) 3, <https://www.researchgate.net/publication/281809361>, 150. ; Albithren, "Child Poverty and Youth Unemployment," 373.

⁷³World Bank. "Saudi Arabia." The World Bank group. (2018) <http://documents.worldbank.org/curated/en/933371556628363866/pdf/Macro-Poverty-Outlook-for-Saudi-Arabia.pdf> (geraadpleegd op 8 juni, 2019).

⁷⁴ Ministry of Labor and Social Development, "Saudi Arabia Labor Market Report 2016," Kingdom of Saudi Arabia, 3rd edition (July 2016).

⁷⁵Jane Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract: Austerity and Transformation," a *Research Paper in the Middle East and North Africa Programme* (2017) <https://www.chathamhouse.org/publication/vision-2030-and-saudi-arabias-social-contract-austerity-and-transformation> (geraadpleegd 25 juni 2019) 9.

⁷⁶ Toby Matthiesen, *Sectarian Gulf: Bahrain, Saudi Arabia, and the Arab Spring that Wasn't*, (Stanford: Stanford University Press, 2013). eBook: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uunl/detail.action?docID=1245624>, eerste pagina van hoofdstuk 5.

⁷⁷ Chloe M. Mulderig, "An uncertain future: youth frustration and the Arab Spring," in *The Pardee Papers* 16 (2013), <https://hdl.handle.net/2144/22677>, 4.

⁷⁸ Mulderig, "An Uncertain Future," 3. ; Lucas, "The Persian Gulf Monarchies," 326 en 328.

⁷⁹ Lucas, "The Persian Gulf Monarchies," 318 en 329.

⁸⁰ Ibid., 332.

⁸¹ Matthiesen, *Sectarian Gulf*, zevende pagina van hoofdstuk vijf.

zomer van 2014 naar \$30 in begin 2016.⁸² Binnen het koningshuis werd al snel duidelijk dat het huidige economische beleid niet stabiel was. De combinatie van grote werkloosheid, een Saoedische jeugd die na de Arabische Lente steeds meer wantrouwig was en een economisch beleid dat bestemd was voor de afgrond zorgde dat de traditionele *ruling bargain* in gevaar was. De Saoedische staat voelde dan ook geen andere keus dan zijn koers te veranderen.

De komst van een nieuwe kroonprins, Mohammed bin Salman, bracht een hervormingsplan met zich mee - *Vision 2030* - die doelt op een vernieuwd sociaal contract tussen de staat en de jonger wordende bevolking. *Vision 2030*, aangekondigd in april 2016, is een ambitieus langetermijns hervormingsplan met als voornaamste doel om de Saoedische economie te diversifiëren om daarmee olie-onafhankelijkheid te bereiken. Naast economische hervormingen staan er in het plan tal van sociale hervormingen en een aantal politieke hervormingen die het conservatieve, streng-religieuze land een progressieve boost neigen te geven.⁸³ De kroonprins wilt met dit hervormingsplan laten zien dat hij het anders gaat aanpakken dan voorgaande generaties. Hij is kritisch op de vroegere 'verslaving' aan olie en wilt met dit plan af van het systeem van de rentenierstaat.⁸⁴ De *ruling bargain* van de twintigste eeuw zou, mits *Vision 2030* wordt doorgevoerd, zich hervormen tot een nieuw soort sociaal contract met de overwegend jonger wordende bevolking. In dit vernieuwde sociaal contract zou de staat de bevolking minder gaan voorzien van economische zekerheid. De staat zou wel helpen in het reorganiseren van de arbeidsmarkt, zodat de werkloosheid van het land bestreden wordt. Ook wordt er in *Vision 2030* gedoeld op politieke liberalisering: meer transparantie naar en consultatie van de bevolking zijn de speerpunten.⁸⁵ Al zijn deze liberalisering nog ver verwijderd van een democratisch bestel, wanneer daadwerkelijk doorgevoerd zouden ze een sterke verandering van de *ruling bargain* betekenen.

Vision 2030 heeft veel teweeg gebracht in Saoedi-Arabië. De jongeren in het land zien dat *Vision 2030* veel invloed gaat hebben op hun toekomst en zij hebben dan ook hun verwachtingen. Een belooft vernieuwd sociaal contract wordt nodig geacht om de politieke legitimiteit van de Saoedische staat te behouden. De rest van dit onderzoek zal gaan over dit

⁸² Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 9.

⁸³ Nader Habibi, "Implementing Saudi Arabia's Vision 2030: An Interim Balance Sheet," in Middle East Brief 127 (2019), <https://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/meb127.html>, 1.

⁸⁴ Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 10.

⁸⁵ Saudi Vision 2030, *Roadmap* (2019), <https://vision2030.gov.sa/en/vision/roadmap> (geraadpleegd 28 juni 2019).

geïmpliceerde sociaal contract en de reactie erop van de jeugd.

Het sterke vertrouwen in hervorming

In deze paragraaf zal worden gekeken naar de positieve reactie vanuit de jeugd op *Vision 2030* en het beloofde nieuwe sociaal contract wat het plan impliceert. De vraag die gesteld wordt is: in hoeverre heeft *Vision 2030* voor een hernieuwd vertrouwen in de staat gezorgd bij de jeugd? Er zal worden geconcludeerd dat de jeugd erg te spreken is over de economische doelen die *Vision 2030* heeft gezet en dat de jeugd vertrouwen heeft in het leiderschap van Mohammed. Dit vertrouwen wordt versterkt doordat de staat al een aantal sociale hervormingen in het land heeft doorgevoerd.

De jeugd juicht een omwenteling van de economische structuur van Saoedi-Arabië toe. In de *Arab Youth Survey 2018* is 92% van de Saoedische jeugd ervan overtuigd dat *Vision 2030* zal slagen in het veiligstellen van de Saoedische economie in de toekomst.⁸⁶ De nadruk op ondernemerschap en een beter afgestemd onderwijssysteem geeft bij de jeugd het idee dat *Vision 2030* voor het welzijn van de jeugd is opgezet.⁸⁷ In de interviews van Thompson is er een consensus onder de jongeren dat sterk onderwijs de bouwstenen geeft voor gezonde nationale ontwikkeling.⁸⁸ Het onderwijssysteem in Saoedi-Arabië sluit slecht aan bij de wensen van de arbeidsmarkt. *Vision 2030* belooft hier een einde aan te maken en deze belofte bevalt goed onder de jeugd. Er is hoop dat de werkloosheid hierdoor zal afnemen. Daarnaast zijn veel jongeren enthousiast over de kansen die ondernemerschap krijgt binnen het land.⁸⁹ Door de nadruk op onderwijs en ondernemerschap krijgt de jonge generatie het idee dat de staat vertrouwen heeft in de jeugd om de economie te dragen. De realisatie van de staat dat niet olie, maar menselijk vermogen het grootste bezit is van het Saoedi-Arabië van de toekomst, laat voor de jeugd zien dat er wordt afgezien van de traditionele *ruling bargain*.

⁸⁶ ASDA'A Burson Marsteller, "Arab Youth Survey 2018: A Decade of Hope and Fears," *a White Paper on the findings of the ASDA'A Burson-Marsteller Arab Youth Survey 2018*, (2018), <https://www.arabyouthsurvey.com/whitepaper.html> (geraadpleegd 25 juni 2019) 25.

⁸⁷ Saudi Vision 2030, *Thriving Economy* (2019), <https://vision2030.gov.sa/en/node/382> (geraadpleegd 28 juni 2019).

⁸⁸ Mark C Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response to Youth Aspirations and Concerns," in *Asian Affairs* 48 (2017) 2, <https://doi.org/10.1080/03068374.2017.1313598>, 209.

⁸⁹ Fadaak, *Youth in Saudi Arabia*, 86. ; Kinnimont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 35.

Kroonprins Mohammed, als jonge leider van *Vision 2030*, geeft vertrouwen bij de jeugd dat hij zal luisteren naar de belangen van zijn leeftijdsgenoten. Mohammed heeft zich sterk geassocieerd met *Vision 2030*.⁹⁰ In de enquête van *ASDA'A BCW* is 90% van de Saoedische jeugd ervan overtuigd dat Mohammed Saoedi-Arabië in de juiste richting zal varen en 97% zegt dat hij een sterke leider is.⁹¹ In een koningshuis waar de gemiddelde leeftijd boven de zestig jaar ligt, brengt Mohammed een nieuwe energie.⁹² Mohammed is, zo denkt de jeugd, niet bang om het heft in eigen handen te nemen en in te gaan tegen de elite die zo lang heeft genoten van 'onverdiende' privileges.⁹³ Zijn anti-corruptie campagne⁹⁴ valt goed bij de jeugd.⁹⁵ Ook de mate van transparantie tijdens de lancering van *Vision 2030*, waar Mohammed open was over de grote problemen in het land en de economie, werd gewaardeerd onder de jeugd.⁹⁶ De staat impliceert af te willen van de traditionele *ruling bargain* met *Vision 2030* en nu is er ook een jonge leider waarvan lijkt dat hij daad bij woord zal voegen. Dat schept vertrouwen.

De uitgevoerde sociale liberalisering van *Vision 2030* versterken het gevoel dat de staat bereid is een nieuw sociaal contract te accepteren. Voor de komst van *Vision 2030* was er een bepaalde mate van sociale frustratie in het land, zo betoogd Caroline Montagu in haar paper. De bevolking wilde graag participeren in de samenleving en meedoen op de arbeidsmarkt, maar kreeg hier weinig kansen toe.⁹⁷ In een enquête onder de Saoedische jeugd net voor de komst van *Vision 2030*, was 90% het eens met de uitspraak dat Arabische leiders meer moeten doen om de persoonlijke vrijheid en mensenrechten van vrouwen te verbeteren.⁹⁸ Met *Vision 2030* zijn nu al een paar belangrijke sociale hervormingen doorgevoerd om de

⁹⁰ Habibi, "Implementing Saudi Arabia's Vision 2030," 5.

⁹¹ ASDA'A Burson Marsteller, "Arab Youth Survey 2018," 23.

⁹² Simon Mabon, "Kingdom in Crisis? The Arab Spring and Instability in Saudi Arabia," in *Contemporary Security Policy* 33 (2012) 3, <https://doi.org/10.1080/13523260.2012.727683>, 532.

⁹³ Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response," 212.

⁹⁴ Mohammed heeft veel prominente individuen van de economische elite laten arresteren op basis van corruptie-claims

⁹⁵ Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response," 212 ; ASDA'A Burson Marsteller, "Arab Youth Survey 2018," 24.

⁹⁶ Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response," 207.

⁹⁷ Caroline Montagu, "Civil Society in Saudi Arabia: The Power and Challenges of Association," *a Research Paper in the Middle East and North Africa Programme* (2015), <https://www.chathamhouse.org/publication/civil-society-saudi-arabia-power-and-challenges-association> (geraadpleegd 26 juni 2019) 36.

⁹⁸ ASDA'A Burson Marsteller, "Arab Youth Survey 2016: Inside the Hearts and Minds of Arab Youth," *a White Paper on the findings of the ASDA'A Burson-Marsteller Arab Youth Survey 2016*, (2016), <https://www.arabyouthsurvey.com/whitepaper.html> (geraadpleegd 25 juni 2019) 29.

bovengenoemde sociale frustraties tegen te gaan. De komst van een groter wordende entertainmentindustrie is zeer positief ontvangen onder de jeugd.⁹⁹ Daarnaast zijn er meer vrouwenrechten gekomen en is er een inperking van de macht van de religieuze politie.¹⁰⁰ Deze liberalisering geven gehoor aan de sociale frustratie in het land.

Vision 2030 kan beschouwd worden als een hervormingsplan die de politieke legitimiteit van de staat versterkt heeft. De *ruling bargain* stond op zwakke poten en *Vision 2030* impliceert een visie van een nieuw sociaal contract. Een visie die de economie en welvaart van Saoedi-Arabië ten goede zal komen, denkt de jeugd. Het geïmpliceerde nieuwe sociaal contract krijgt ook meer inhoud doordat een sterke, jonge leider pleit voor de uitvoering van de afspraken van het contract. De afspraken over sociale liberalisering is Mohammed in ieder geval al voor een deel nagekomen. De jeugd begint zich meer positief te stemmen over de toekomst van Saoedi-Arabië en daarmee ook hun eigen toekomst. Toch heeft de jeugd ook zijn twijfels niet bij de beloftes van *Vision 2030*.

Kritiek op de uitvoering

In deze paragraaf zal worden gekeken naar de schaduwkant van *Vision 2030* en de acties van de staat nadat het plan bekend is gemaakt. In de vorige paragraaf is gebleken dat de jeugd overwegend positief is over het plan *Vision 2030*. Echter bestaan er ook twijfels over het plan binnen de jeugdige bevolking. Deze paragraaf stelt de vraag: in hoeverre is de jeugd kritisch op *Vision 2030* en de huidige uitvoering ervan? Voornamelijk wordt er onzekerheid gevoeld over de economische situatie van jongeren tijdens de transitie naar een meer gediversifieerde economie en is er onvrede over het gebrek aan politieke hervorming.

De transitie naar een gediversifieerde economie brengt een angst mee vanuit de jeugd voor bezuinigingen en hogere belastingen en prijzen. De veranderingen en vernieuwingen die plaatsvinden in de economie kosten een hoop geld.¹⁰¹ De Saoedische staat is steeds meer aan het kijken naar de bevolking als inkomstenbron. In 2016 werden er subsidie-bezuinigingen en prijsverhogingen in het land doorgevoerd. Hier was zoveel verontwaardiging over - vooral op

⁹⁹ Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 36.

¹⁰⁰ Ibid., 30 en 33.

¹⁰¹ Habibi, "Implementing Saudi Arabia's Vision 2030," 2-3.

social media - dat de hervormingen al snel werden teruggedraaid door de staat.¹⁰² Onder de jeugd is er consensus over de economische bezuinigingen: *Vision 2030* moet niet een excuus worden om de bevolking hoge belastingen op te leggen. In een interview vertelt een student dat *Vision 2030* “[has become] synonymous with cutting salaries, taxing people and stopping benefits.”¹⁰³ Alhoewel Saoedi-Arabië een rijk land is, is er sprake van een grote inkomensongelijkheid.¹⁰⁴ Wanneer bezuinigingen worden doorgevoerd zal dit, zo denkt de jeugd, vooral bij de onderste laag van de bevolking het hardste aankomen. De jeugd, die het al lang relatief lastig heeft om de arbeidsmarkt te betreden, vindt niet dat het de verliezer moet worden van *Vision 2030*'s hervormingen. In de resultaten van een enquête verwoord Joseph Braude de sfeer onder de jonge bevolking als volgt: “Saudi youth seem to vacillate between confidence in Vision 2030's ultimate success and anxiety about its immediate impact.”¹⁰⁵ De jeugd hoopt in deze kwestie dat de staat inziet dat de jeugd zich niet kan vinden in een sociaal contract waarin de zwakste schouders de zwaarste lasten dragen. Maar dan moet de staat wel luisteren naar de jeugd.

De jeugd ziet in dat de beloftes van de staat voor politieke hervorming nog niet op gang komen en krijgt beginnende zorgen hierover. In *Vision 2030* wordt gezegd dat de staat betere communicatiekanalen tussen de staat en de bevolking wil bewerkstelligen en dat hij wil werken aan een hoge mate van transparantie en verantwoording aan het publiek.¹⁰⁶ Deze beloftes voor meer transparantie en consultatie werden positief ontvangen.¹⁰⁷ In de maanden voor en na de lancering van *Vision 2030* was er sprake van een hoog niveau van transparantie en consultatie, vooral vanuit Mohammed. Dit niveau daalde snel in de jaren erna. Tekenend voor deze snelle daling was de minieme communicatie over de bezuinigingen die in 2016 werden ingevoerd.¹⁰⁸ Daarbij komend is de mate van repressie in het land toegenomen sinds de komst van *Vision 2030*. Een toename aan arrestaties en een inperking van de vrijheid op

¹⁰² Ibid., 5. ; Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 27-28.

¹⁰³ Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response," 216.

¹⁰⁴ Central Intelligence Agency, "Country Comparison: Distribution of Family Income - Gini Index," in *The World Factbook* (last updated in 2019), <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2172rank.html>.

¹⁰⁵ Joseph Braude, "Surveying Saudi Arabia's Youthful Majority," in *Middle East Program* (2016), <https://www.fpri.org/article/2016/10/surveying-saudi-arabias-youthful-majority/>.

¹⁰⁶ Saudi Vision 2030, *An Ambitious Nation: Effectively Governed* (2019), <https://vision2030.gov.sa/en/node/386> (geraadpleegd 28 juni 2019).

¹⁰⁷ Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response," 207.

¹⁰⁸ Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 38.

social media laten zien dat er geen tolerantie is voor meningen die afwijken van die van de staat.¹⁰⁹ De jeugd in Thompson's interviews is stellig dat er verbeterde communicatie tussen de staat en het volk nodig is.¹¹⁰ Een Saoedische academicus zei het volgende: "If they're going to increase taxes, people will want more transparency and more of a say."¹¹¹ Een jonge Saoedi vertelde tegen de Financial Times dat hij bang is dat *Vision 2030* "a huge PR stunt" is.¹¹² De politieke hervormingen laten op zich wachten en dit baart de jeugd de nodige zorgen.

De jeugd is kritisch op de economische bezuinigingen die schijnbaar nodig zijn om *Vision 2030* uit te voeren. Deze bezuinigingen komen te hard aan bij een bevolkingsgroep die al kampt met hoge werkloosheid. Daarnaast is de staat steeds minder transparant over waarom het een bepaald beleid doorvoert en wordt er minder tegenspraak geduld. En dat terwijl de staat juist meer politieke liberalisering had beloofd. Het beloofde nieuwe sociaal contract van *Vision 2030* schuurt nog met de hedendaagse werkelijkheid in het land en dat zorgt voor kritiek.

Conclusie

De economische zekerheid waar vorige generaties Saoedi's van konden genieten zal in de toekomst niet meer vanzelfsprekend zijn. Het sociaal contract tussen de jonge bevolking en de Saoedische staat lijkt dan ook met de komst van *Vision 2030* te gaan veranderen. De reactie van de jeugd is veelal positief: een combinatie van sterk leiderschap, ambitieuze doch haalbare doelen en het luisteren naar de sociale behoeftes van de jeugd zorgen voor deze positiviteit. De jeugd hoopt dat de staat heeft ingezien dat het tijd werd voor een vernieuwd sociaal contract, waarin de verantwoordelijkheid voor economische zekerheid niet meer bij de staat ligt maar bij de bevolking en waar er meer wordt geluisterd naar de belangen van de bevolking. Echter, beginnen er wat zorgen op te spelen onder de jeugd. Er is angst dat de economische transitie op korte termijn slecht rekening zal houden met de onderste laag van de bevolking - waar veel van de jongeren zich momenteel bevinden. Daarnaast begint er kritiek te komen op de inactiviteit op het vlak van beloofde politieke hervormingen. Meer transparantie vanuit de staat naar de bevolking is noodzakelijk om die huidige twijfels glad te

¹⁰⁹ Habibi, "Implementing Saudi Arabia's Vision 2030," 7.

¹¹⁰ Thompson, "'Saudi Vision 2030': A Viable Response," 211 en 214.

¹¹¹ Kinninmont, "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract," 28.

¹¹² Cowan, *The Coming Economic Implosion of Saudi Arabia*, 95.

strijken. Het sociaal contract tussen de jonge bevolking en de staat moet er een zijn van wederzijds vertrouwen en geen machtsmisbruik. Op dit moment heeft de staat de jeugd grotendeels achter zich, maar dit kan snel omslaan wanneer het niet voldoet aan de hoge verwachtingen van de jonge bevolking. Kortom, de staat moet aan de slag met de plannen van *Vision 2030*.

De staat moet rekening houden met de belangen van de jeugd, die een steeds grotere rol in de Saoedische samenleving aan het krijgen is en die kampt met voortdurende werkloosheid. Wanneer de staat zich alleen bezig houdt met het waarborgen van zijn eigen positie, kan dat nog wel eens zorgen voor meer onrust onder de jonge bevolking en instabiliteit in het land. Een nieuwe Arabische lente ligt dan zelfs misschien in het verschiet.

4. Religie en Cultuur

Inleiding

Op de site van de NOS verscheen op 29 mei een artikel over een ‘invloedrijke geestelijke’, Imam Adil al-Kalbani, die op staatstelevisie de scheiding tussen mannen en vrouwen ‘een soort fobie tegenover vrouwen’ noemde.¹¹³ Verderop in het artikel wordt door arabiste Laila al-Zwaini gesteld: ‘de islamgeleerde zegt het ongetwijfeld op aansturen van de kroonprins’.¹¹⁴ Hieruit wordt duidelijk hoeveel invloed het koningshuis heeft op het doen en laten van Saoedische religieuze geleerden, hetgeen voor 1969 nog heel anders was. Hoe deze verhouding door de geschiedenis is veranderd, zal worden behandeld in de eerste paragraaf van dit onderzoek.

Het Koninkrijk Saoedi-Arabië zoals we het nu kennen bestaat sinds 1932. De basis van het land is echter al eerder ontstaan, vanuit een pact dat Muhammad b. ‘Abd al-Wahhab en Mohammed b. Saoed sloten in 1744. Ibn Saoed wilde het Arabisch schiereiland verenigen en Ibn ‘Abd al-Wahhab wilde zijn gepurificeerde vorm van de islam aan de man brengen. Samen vormden de twee de kern van het land, met het huis van Saoed als politieke macht, in de vorm van een koningshuis en de familie van Ibn ‘Abd al-Wahhab als religieuze macht, met als taak het koningshuis te adviseren.¹¹⁵ Inmiddels heeft het koningshuis echter de scherpe randjes van het Wahabisme gehaald, ze zijn selectief in het gebruik van de bronnen die Ibn ‘Abd al-Wahhab heeft nagelaten. Langzaam maar zeker wordt ook de (religieuze) macht van de ulama en de religieuze politie¹¹⁶ ingeperkt.

In dit deel van het interdisciplinaire onderzoek wordt aandacht besteed aan de uitdaging voor het Saoedische regime om religieuze legitimiteit te behouden met de uitvoering van *Vision 2030*. Uit dit beleidsplan blijkt dat Saoedi-Arabië wil moderniseren. *Vision 2030* is geschreven onder leiding van Koning Salman en zijn zoon, Kroonprins

¹¹³ Paulus Houthuijs, “‘Opmerkelijk’ dat Saoedische imam ‘fobie’ voor vrouwen aan de kaak stelt,” *NOS.nl*, 29 mei 2019,

<https://nos.nl/artikel/2286882-opmerkelijk-dat-saudische-imam-fobie-voor-vrouwen-aan-de-kaak-stelt.html>.

¹¹⁴ Houthuijs, “‘Opmerkelijk’.”

¹¹⁵ Alexander Bligh, “The Religious Elite (Ulama) as Participant in the Political System of the Kingdom,” *International Journal of Middle East Studies* 17, no 1 (feb 1985): 37.

¹¹⁶ De religieuze politie, ook wel mutawwa’in, controleert of men zich aan de geloofsvoorschriften houdt.

Mohammed b. Salman. De reden voor het invoeren van het beleidsplan was dat er de nodige hervormingen moeten plaatsvinden om ervoor te zorgen dat het land in de toekomst economisch onafhankelijk kan worden van olie. In het plan wordt echter ook ingegaan op de rol van religie. In een bericht van Mohammed b. Salman op de site van het beleidsplan staat: “Our Vision is a tolerant country with Islam as its constitution and moderation as its method.”

¹¹⁷ Het belang van de islam wordt duidelijk wel erkend, maar dat de kroonprins impliceert dat de methode om de islam te handhaven gematigd moet zijn, duidt er op dat de islam niet centraal zal staan in *Vision 2030*. Het Wahabisme, de ‘Saoedi-Arabische vorm van het salafisme’, is echter een stroming van de islam die er om bekend staat vrij conservatief te zijn. Hierdoor rijst de vraag of een gematigde vorm van de islam haalbaar is in Saoedi-Arabië – en of dat wel de bedoeling is.

In dit hoofdstuk zal in eerste instantie worden gekeken naar het ontstaan van Saoedi-Arabië, zodat duidelijk is hoe het land is opgebouwd en welke rol religie hierbij speelde. Vervolgens zal de rol van de islam in de hedendaagse samenleving verder worden uitgelicht. Hierbij zal met name de verhouding tussen de religieuze elite en het koningshuis aan bod komen. Vervolgens zal door middel van *Vision2030* worden gekeken in hoeverre de kroonprins en de koning het land willen moderniseren, en of zij daarbij kunnen rekenen op de steun van de religieuze elite (ook wel ulama). De vraag die uiteindelijk beantwoord zal worden is de volgende: *Wat zegt Vision 2030 over de relatie tussen het koningshuis en de religieuze elite?*

Geschiedenis van Saoedi-Arabië

Het Koninkrijk Saoedi-Arabië is, zoals hierboven beschreven, ontstaan vanuit een samenwerking tussen Mohammed b. Saoed en Muhammed b. ‘Abd al-Wahhab. Al-Saoed was een krijgsheer en Ibn ‘Abd al-Wahhab een religieus hervormer. Beiden leefden niet extreem rijk.¹¹⁸ Mohammed Ibn ‘Abd al-Wahhab kreeg religieuze educatie voor hij terugkeerde naar zijn geboortedorp, ‘Uyaynah, om een nieuwe boodschap te prediken: hij wilde de Islam

¹¹⁷ “Message From HRH Prince Mohammed Bin Salman Bin Abdulaziz al-Saud,” Vision2030, bekeken 4 juni 2019, <https://vision2030.gov.sa/en/vision/crown-message>.

¹¹⁸ Madawi Al-Rasheed, “Society and Politics, 1744-1818 and 1824-1891,” in *A History of Saudi Arabia* (Cambridge University Press: 2002): 16.

purificeren en benadrukte het belang van monotheïsme.¹¹⁹ Samen hebben Ibn al-Saoed en Ibn ‘Abd al-Wahhab het koninkrijk Saoedi-Arabië opgericht, en hoewel dit een paar keer is veranderd van vorm, is de familie al-Saoed nog steeds aan de macht in Saoedi-Arabië. Ibn ‘Abd Al-Wahhab en zijn nakomelingen fungeerden als religieuze adviseurs van de familie.¹²⁰ De volgelingen van de doctrine van Muhammad Ibn ‘Abd al-Wahhab worden door religiewetenschappers wahabisten genoemd, hoewel zij zichzelf liever salafisten noemen. Ze volgen wel de methodes van Ibn ‘Abd al-Wahab om een puurdere vorm van islam te beleven maar zullen zichzelf eerder aanduiden als salafisten, omdat de term ‘wahabist’ impliceert dat ze Ibn ‘Abd al-Wahab centraal stellen terwijl God boven alles staat. Salafisten streven ernaar te leven zoals de eerste drie generaties moslims, soms nog specifiek de metgezellen van de profeet Mohammed, leefden.¹²¹

De rol van de religieuze elite in de samenleving van Saoedi-Arabië

Ulama is meervoud van *alim*, hetgeen geleerde betekent. De ulama worden, indien gesproken wordt over de soennitische islam, beschreven als wakers of zenders van religieuze kennis, islamitische doctrine en islamitisch recht, maar *ulama* wordt ook gebruikt om personen die een religieuze functie bekleden in de samenleving, zoals prekers en rechters, aan te duiden.¹²² In Saoedi-Arabië is sprake van een geïnstitutionaliseerde raad van ulama, die het koningshuis kunnen adviseren.

Ten tijden van de samenwerking tussen Ibn ‘Abd al-Wahhab en Ibn Saoed ontstond het plan voor een koningshuis geleid door religieuze geleerden. Door de jaren heen is de familie Saoed enorm gegroeid en zijn de nakomelingen van Ibn ‘Abd al-Wahhab schaarser gebleken. De leden van de zeer religieuze familie Ibn ‘Abd al-Wahhab trouwden in tegenstelling tot de familie Saoed, vaak ‘slechts’ met één vrouw.¹²³ Ook is een deel van de nakomelingen van Ibn ‘Abd al-Wahhab verbannen en naar Egypte gegaan (en daar gebleven).

¹¹⁹ Al-Rasheed, "A History of Saudi Arabia," 16.

¹²⁰ Bligh, "The Religious Elite," 37.

¹²¹ Joseph Nevo, "Religion and National Identity in Saudi Arabia," *Middle Eastern Studies* 34, no. 3 (1998) 36. <http://www.jstor.org/stable/4283951>

¹²² Cl Gilliot et al., "'Ulamā'," *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*, April 24, 2012, https://referenceworks-brillonline-com.proxy.library.uu.nl/entries/encyclopaedia-of-islam-2/*-COM_1278

¹²³ Bligh, "The Religious Elite," 38.

¹²⁴ Bovendien hadden niet alle nakomelingen van Ibn ‘Abd al-Wahhab de wens om zich aan te sluiten bij de ulama, zij zijn bijvoorbeeld in de politiek beland.¹²⁵

Een nakomeling van Ibn ‘Abd al-Wahhab die zich wel met religie bezighield, was de invloedrijke geleerde Muhammad b. Ibhahim. Hij stierf in 1969 en zijn dood vormde een omslagpunt.¹²⁶ Vanaf 1926 begon de toenmalige koning Abd al-Aziz langzaam met het seculariseren van het Koninkrijk, religieuze geleerden zagen dit met leden ogen aan.¹²⁷ De voorbodes van moderne veranderingen werden gezien als kwalijke onnovatie (*bid’a*). De ulama realiseerden zich dat dat de religieuze diensten veranderd moesten worden, wilden ze een centrale rol blijven spelen in Saoedi-Arabië.¹²⁸ Ibn Ibrahim voorzag de wahabistische traditie van moderne organisatiestructuren waardoor de religieuze geleerden verantwoordelijk werden voor onder ander het uitbrengen van religieuze adviezen (fatwa’s).¹²⁹ Ook zorgde Ibn Ibrahim dat er nieuwe religieuze geleerden geschoold werden, met als doel dat orthodoxie en orthopraxie toegepast bleven in de publieke ruimte van Saoedi-Arabië.¹³⁰ Ibn Ibrahim was de eerste Grootmoefi van Saoedi-Arabië.¹³¹

Na het overlijden van Ibn Ibrahim in 1969, nam koning Faysal het heft meer in eigen handen en nam de onafhankelijkheid van de religieuze geleerden in Saoedi-Arabië sterk af. In 1971 riep koning Faysal een ‘Council of Senior Ulama’ in het leven.¹³² Hiermee werd voor het eerst een (nieuwe) instelling in het leven geroepen om de koning religieuze autoriteit en goedkeuring te geven.¹³³

Dat de nakomelingen van Ibn ‘Abd al-Wahhab niet veel meer vertegenwoordigd worden in de ulama, betekent niet dat deze er geen sprake meer is van een Saoedische ulama. De ulama zijn nog steeds verantwoordelijk voor het interpreteren van de islam, wat een dominante rol speelt in Saoedi-Arabische politiek. De in het Midden-Oosten gespecialiseerde

¹²⁴ Bligh, “The Religious Elite,” 38.

¹²⁵ Bligh, “The Religious Elite,” 38.

¹²⁶ Nabil Mouline, “Routinization and Institutionalization of Hanbali-Wahabism,” in *The Clerics of Islam: Religious Authority and Political Power in Saudi Arabia*, translated by Ethan S. Rundell, (Yale University Press: 2014): 135.

¹²⁷ Mouline, “Routinization and Institutionalization,” 135.

¹²⁸ Mouline, “Routinization and Institutionalization,” 135.

¹²⁹ Mouline, “Routinization and Institutionalization,” 136.

¹³⁰ Mouline, “Routinization and Institutionalization,” 136.

¹³¹ Mouline, “Routinization and Institutionalization,” 136.

¹³² Bligh, “The Religious Elite,” 39.

¹³³ Bligh, “The Religious Elite,” 39.

Alexander Bligh stelt: “[h]owever, the King is the current head of the Unitarian movement¹³⁴ and has much more political power than the ulama. Even the high standing of the Saudi ulama in the Muslim world because of their responsibility for the Muslim holy places in the Hijaz does not give them power equal to that of the Saudi Kings.”¹³⁵ Hoewel van daadwerkelijk religieuze macht dus steeds minder sprake is, speelt de islam nog steeds een belangrijke rol in het dagelijkse leven van Saoedi-Arabiërs.

Duidelijk is dat het Saoedische koningshuis steeds meer haar eigen gang kan gaan, omdat de noodzaak van religieuze toestemming is afgenomen. Dit is onder andere gebleken toen de huidige koning Salman, twee maanden na de dood van zijn voorganger, zijn jongere broer ontsloeg om zijn neef diens plek in te laten nemen.¹³⁶ Vervolgens is koning Salman nog een stap verder gegaan en heeft hij hij ook zijn neef weer ontslagen, waarna zijn jonge zoon Muhammad promoveerde tot kroonprins.¹³⁷

De rol van Wahabisme in Saoedi-Arabië

Het Wahabisme is de officiële staatsleer van Saoedi-Arabië. Dit impliceert dat het regime voor het volk bepaalt dat het Wahabisme in hun leven centraal moet staan. Het is een overwegend strenge stroming waar monotheïsme centraal staat. Dit betekent niet alleen dat er maar één God is, maar ook dat alleen deze God aanbeden mag worden. In Saoedi-Arabië geldt bovendien de sharia als grondwet. Het Wahabisme is niet zomaar een geloof dat mensen normen en waarden bijbrengt, maar een leefwijze. In de praktijk is dit terug te zien aan bijvoorbeeld het feit dat winkels op specifieke tijden gesloten moeten zijn, namelijk tijdens het bidden, maar ook aan bijvoorbeeld de klederdracht.¹³⁸ Al deze factoren dragen bij aan de identiteit van Saoedi's. Ook het dragen van de hoofddoek wordt gezien als een teken van geloof, identiteit en maatschappelijke betrokkenheid.¹³⁹ Omdat de identiteit zo

¹³⁴ *Unitarian movement*, de ‘beweging van eenheid’, is een synoniem voor het Wahabisme, waar de eenheid van God centraal staat.

¹³⁵ Bligh, “The Religious Elite,” 40.

¹³⁶ Madawi al-Rasheed, “Mystique of Monarchy: The Magic of Royal Succession in Saudi Arabia,” in *Salman's Legacy: The Dilemma*, ed. Madawi al-Rasheed (New York: Oxford University Press, 2018) 46.

¹³⁷ Al-Rasheed, “Mystique of Monarchy,” 46.

¹³⁸ David Cowan, “Saudi's Misbehaving?” in *The Coming Implosion of Saudi Arabia: A Behavioral Perspective* (Palgrave Macmillan, 2018): 6.

¹³⁹ Abdulkader Tayob, “The Shifting Politics of Identity,” in *Islam and Modernity: Key Issues and Debates*, ed. Muhammed Khalid Masud, Armano Salvatore en Martin van Bruinessen, (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009), 277.

vervlochten zit met het Wahabisme, is het de vraag of het laatste kan veranderen zonder dat ook de identiteit zal veranderen.

Wahabisme heeft lange tijd voor stabiliteit gezorgd in Saoedi-Arabië. Het regime heeft de stroming neergezet als belangrijk onderdeel van de identiteit, door het geloof te presenteren als staatsreligie.¹⁴⁰ De familie Saud heeft bovendien de islam gebruikt om haar heerschappij te legitimeren, door middel van fatwa's en religieuze voorschriften en interpretaties uit de Koran en Soenna.¹⁴¹ De religieuze geleerden zijn door de jaren heen bovendien steeds meer onderworpen aan het koningshuis.¹⁴² De islam heeft tot slot ook gediend voor sociale controle, "through institutions such as the Sharia Courts, the so-called Committee for the Promotion of Virtue and the Combating of Evil, as well as the notorious religious police, which all enforce the Wahhabi scholars' strict interpretation of God's law."

¹⁴³

Een belangrijk concept in Saoedi-Arabië is *hisba*: het gebieden van deugd en het verbieden van ondeugd (*al-amr bi al-ma'ruf wa al-nahy 'an al-munkar*). Dit concept werd gepopulariseerd door Abd Allah b. Muhammad b. Abd al-Wahhab, de zoon van de grondlegger van het Wahabisme.¹⁴⁴ In de loop van de vorige eeuw is *hisba* geïmplementeerd in de grondwet van Saudi-Arabië.¹⁴⁵ Dit betekent dat er een geïstitutionaliseerde zedenpolitie is. De voornaamste reden dat het Saoedische regime deze stap nam, was dat ze niet meer wilden dat mensen zélf bepaalden wat wel en niet mocht: ze wilden een monopolie op het uitvoeren van *hisba*.¹⁴⁶

Het Wahabisme is een stroming die zowel in het maatschappelijke als het politieke leven van Saoedi's een grote rol speelt. Doordat het Wahabisme op veel vlakken geïstitutionaliseerd is, is het voor Saoedi's niet gemakkelijk zich een leven voor te stellen waarin het Wahabisme geen grote rol speelt. Dit is terug te zien in bijvoorbeeld een brief met

¹⁴⁰ Stig Stenslie, "The End of Elite Unity and the Stability of Saudi Arabia," *The Washington Quarterly*, Vol 41 no 1 (2018), 65.

¹⁴¹ Stenslie, "The End of Elite Unity," 66.

¹⁴² Stenslie, "The End of Elite Unity," 66.

¹⁴³ Stenslie, "The End of Elite Unity," 66.

¹⁴⁴ Mouline, "Religious Authority in Practice: The Promotion of Virtue and the Prevention of Vice" in *The Clerics of Islam: Religious Authority and Political Power in Saudi Arabia*, translated by Ethan S. Rundell, (Yale University Press: 2014): 204.

¹⁴⁵ Mouline, "Religious Authority," 213-214.

¹⁴⁶ Mouline, "Religious Authority," 213.

elf speerpunten aan Ibn Baz, die om radicale religieuze eisen stelde.¹⁴⁷ Toch zijn er juist in Saoedi-Arabië ook mensen die hun ongenoegen uiten jegens het gebrek aan vrijheid.

Omgang met protest

De Arabische Lente is een reeks aan opstanden die in veel van de landen om Saoedi-Arabië heen uitbraken, echter in Saoedi-Arabië niet. Dit komt omdat het koningshuis erg streng handhaaft tegen iedereen die negatief is over het regime, middels zowel ‘soft-power’ als ‘hard-power’, waardoor kritiek en protest geen ruimte krijgen. Hierin bekleedt het Saoedische koningshuis, vanuit het perspectief van veel overheden in Arabische landen in de omgeving, een voorbeeldfunctie.¹⁴⁸ Om opstanden in de kiem te smoren maakt het koningshuis dankbaar gebruik van de religieuze en historische legitimiteit.¹⁴⁹ Soms werkt preventie door middel van ‘soft-power’ echter niet goed genoeg, in welk geval het regime ‘hard-power’ inschakelt. Geld daarbij vaak een rol, omdat de steun in sommige gevallen wordt afgekocht.¹⁵⁰

Er zijn in het verleden ook momenten geweest waarop het Saoedische Koningshuis minder goed was in het onderdrukken van protesten. Zo werd in november 1979 de Grote Moskee in Mekka veroverd onder leiding van Juhayman al-Utaybi, om ongenoegen over de samenleving te uiten, door een staatsgreep te plegen.¹⁵¹ In de jaren 80 en ‘90 waren er protesten vanuit de jonge middenklasse, die vreesden dat westerse cultuur en technologie de islamitische cultuur in Saoedi-Arabië zou ondermijnen.¹⁵² Ook later zijn er protesten geweest tegen religieuze hervorming en corruptie. Degenen die protesteerden verloren hun vrijheid, enkelen pleegden zelfs zelfmoord.¹⁵³ Ook de religieuze elite wordt door het koningshuis steeds meer aan de kant geschoven. Toen Sa‘d al-Shathri, een lid van de Commissie van de Grote Ulama, in 2009 zijn ongenoegen uitte over het openen van een universiteit voor wetenschap en technologie, onder andere omdat daar sprake zou zijn van co-educatie, werd

¹⁴⁷ R. Hrair Dekmejian, “The Rise of Political Islamism in Saudi Arabia,” *Middle East Journal* 48 no. 4 (1994): 634.

¹⁴⁸ Guido Steinberg, “Leading the Counter-Revolution: Saudi Arabia and the Arab Spring,” in *Stiftung Wissenschaft und Politik* (2014): 5

¹⁴⁹ Steinberg, “Leading the Counter-Revolution,” 5.

¹⁵⁰ Steinberg, “Leading the Counter-Revolution,” 5.

¹⁵¹ David Cowan, “Fideism I,” in *The Coming Implosion of Saudi Arabia: A Behavioral Perspective* (Palgrave Macmillan, 2018): 211.

¹⁵² Cowan, “Fideism I,” 211.

¹⁵³ Cowan, “Fideism I,” 211.

hij, in plaats dat zijn advies werd opgevolgd, ontslagen.¹⁵⁴ Hieruit blijkt dat het Saoedische regime het niet erg vindt om mensen de deur te wijzen, als dat betekent dat ze dichter bij het door hun voor ogen gehouden doel komen.

De gebeurtenissen in 1979 maakten duidelijk dat onafhankelijke organisaties met radicale overtuigingen, zoals Juhayman al-Utaybi en zijn volgelingen, teveel ruimte hadden gekregen.¹⁵⁵ Om dit te voorkomen koos het koningshuis ervoor om zelf strenger te controleren, zodat de extremisten dat niet meer zouden kunnen doen. Minder vrijheid van religie betekende namelijk ook minder ruimte voor radicale ideeën. Met het volgen van deze analogie zou kunnen worden gesteld dat er een risico is dat als het regime weer een poging doet tot moderniseren en het matigen van de islam, extremisten de taak van het koningshuis op zich nemen.

Instabiliteit en onzekerheid in Saoedi-Arabië

Hoewel Wahabisme in het verleden voor stabiliteit heeft gezorgd, is het de vraag hoe lang deze stabiliteit nog stand zal houden met de komst van *Vision 2030*. Mohammed bin Salman gaat erg onzorgvuldig om met de pijlers die het koningshuis in stand houden, waar het Wahabisme er één van is. Hoewel het merendeel van de wahabisten niet blij is met de koers die Mohammed bin Salman vaart, zullen zij niet snel allemaal in opstand komen.¹⁵⁶ Er is ook iets anders dat hen tegenhoudt om in opstand te komen: in het Wahabisme wordt het belang van strikte gehoorzaamheid aan de leider benadrukt, zolang deze niet in strijd is met de islam.

¹⁵⁷ Hoewel Wahabisten vaak een gezagsgetrouwe houding aannemen, toont de geschiedenis aan dat sommigen van hen wel in opstand zijn gekomen. Zo waren er in 1920 mensen die het niet eens waren met de innovaties van de toenmalige koning, evenals in 1979 en in 1990. In 1990 richtte Osama bin Laden zijn beruchte Al-Qaeda op, als verzet tegen de Westerse soldaten die meevochten in de Golfoorlog.¹⁵⁸ Of er een opstand zal komen is een vraag die niet beantwoord kan worden zonder voorspellingen te doen. Wel is bekend dat veel radicale

¹⁵⁴ Mouline, "Religious Authority," 229.

¹⁵⁵ Mouline, "Religious Authority," 212.

¹⁵⁶ Stenslie, "The End of Elite Unity," 72.

¹⁵⁷ Stenslie, "The End of Elite Unity," 72.

¹⁵⁸ Stenslie, "The End of Elite Unity," 72.

religieuze geestelijken een enorme achterban hebben op Twitter.¹⁵⁹ Hieruit kan worden geconcludeerd dat zij grote steun ervaren vanuit de bevolking.

Hervormen?

In Saoedi-Arabië is, volgens Gwenn Okruhlik, een soort burgerschap ontstaan dat zij de *civic mythology* noemt. Subjecten (de bevolking) volgen een herder (het koningshuis), die voor hen bepaalt aan wie zij trouw moeten zijn.¹⁶⁰ In deze vorm van burgerschap worden vier elementen benadrukt: familie, persoonlijk gedrag, de islam en welvaart, die door het Saoedische regime worden gebruikt om politieke uitingen over het burgerschap, zoals verantwoordelijkheid en vrijheid van meningsuiting, te degraderen.¹⁶¹ Hierdoor is een soort afhankelijkheid aan de overheid ontstaan, die er op zijn beurt voor zorgt dat Saoedi's zich niet bezig houden met politieke macht.¹⁶² Dit betekent echter niet dat het koningshuis zich niet aan de wet hoeft te houden. Corruptie wordt niet enkel als materieel probleem gezien, maar als moreel verkeerd.¹⁶³ Onder corruptie valt vanuit het Wahabisme ook bijvoorbeeld het 'vriendschappelijk omgaan' met niet-moslims. Hierdoor ontstaat al snel ontevredenheid vanuit de conservatieve religieuze bevolking met betrekking tot bijvoorbeeld afspraken tussen het Saoedische koningshuis en de VS.

Mohammed b. Salman is een jonge kroonprins die zich kan inleven in de jeugd, om te beginnen vanwege zijn eigen leeftijd: hij is 33 jaar oud. Zoals eerder in dit hoofdstuk naar voren is gekomen, hebben de koningen van Saoedi-Arabië ieder op een eigen manier geprobeerd bepaalde hervormingen door te voeren. Hoewel de vader van Mohammed b. Salman officieel de koning is van Saoedi-Arabië, kan worden verondersteld dat zijn zoon evenveel te zeggen heeft. Uit het beleidsplan *Vision 2030* wordt duidelijk dat Mohammed b. Salman Saoedi-Arabië op bepaalde vlakken wil moderniseren. Uit nieuwsartikelen in de inleiding van dit hoofdstuk wordt duidelijk dat hij de religieuze geleerden op radicale wijze achter zich probeert te scharen. Geloofwaardig is het alleen niet, dat een altijd conservatieve geleerde, in dit geval Adil al-Kalbani, plots pleit dat het scheiden van mannen en vrouwen als

¹⁵⁹ Stenslie, "The End of Elite Unity," 72.

¹⁶⁰ Gwenn Okruhlik, "The irony of Islah (reform)," *Washington Quarterly* 28 no. 4 (2005): 154.

¹⁶¹ Okruhlik "The irony of Islah," 154.

¹⁶² Okruhlik "The irony of Islah," 155.

¹⁶³ Okruhlik "The irony of Islah," 156.

‘een soort fobie tegenover vrouwen’ is. Deze en andere opmerkelijk vernieuwende uitspraken kunnen worden teruggeleid tot Mohammed b. Salman. Salman begrijpt dat hij zijn land moet onderscheiden van met name IS, aangezien de ideeën van deze groep de afgelopen jaren zijn teruggeleid naar de strikte ideeën van het Wahabisme.

Conclusie

Saoedi-Arabië is uniek in haar vorm van monarchie met duidelijke geïnstitutionaliseerde steun van religieuze geleerden, de ulama. Het koningshuis staat erom bekend corrupt te zijn en geld te gebruiken om te zorgen dat men met hen meebeweegt. Dit is ook een aanleiding geweest van verschillende opstanden tegen het koningshuis. In Saoedi-Arabië is de grondwet de sharia en is het Wahabisme opgelegd als staatsreligie.

In *Vision2030* wordt wel het belang van de islam aangetoond, maar niet in overvloed. De islam speelt zo'n grote rol in de maatschappij en in de politiek, dat het een grote uitdaging is om deze te moderniseren. Misschien wel te groot. Uit de geschiedenis van protest in Saoedi-Arabië is gebleken dat er in het verleden meermaals (onafhankelijke) reactionaire bewegingen zijn opgekomen, nadat het koningshuis een poging deed tot vernieuwing en/of liberalisering.

Ook de mate van religieuze legitimiteit van het koningshuis neemt af. De compromisloze interpretatie van de islam en de lang bestaande relatie tussen het koningshuis en de religieuze elite hebben gezorgd dat het land een geheel vormde. De laatste zou in de toekomst, als zij niet goed wordt onderhouden, wel eens voor verdeling kunnen zorgen.¹⁶⁴ De islam is een belangrijke factor in het dagelijks leven van Saoedi's, en Mohammed b. Salman en zijn vader begeven zich op glad ijs door deze te willen matigen.

Een belangrijk punt om te benoemen is dat de bevindingen in dit hoofdstuk zich met name richten op de religieuze elite. De religieuze elite bestaat uit religieuze geleerden, die vaak behoudend en conservatief zijn. Zij representeren niet de gehele Saoedische bevolking. Wegens het bereik van het onderzoek is slechts gefocust op een deel van de bevolking. De tevredenheid en instandhouding van de religieuze elite vormt een grote uitdaging voor het regime naar aanleiding van *Vision 2030*.

¹⁶⁴ Fred H. Lawson, Keys to the Kingdom: Current Scholarship on Saudi Arabia, *International Journal of Middle East Studies*. 43 (2011) doi:10.1017/S0020743811000985. p. 737.

5. Integratie

Introductie

In de vorige drie hoofdstukken zijn de disciplinaire deelvragen van dit onderzoek behandeld. Vanuit de Economie is gekeken naar de economische uitdagingen waar het regime mee te maken krijgt bij het hervormen van een rentenierstaat naar een gediversifieerde economie. Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief heeft gekeken naar de uitdaging van het onderhouden van de relatie tussen de staat en de bevolking, nu er geen sprake meer is van een *ruling bargain*.

Religie en Cultuur heeft onderzocht hoe de relatie tussen het koningshuis en de religieuze elite zich tot elkaar verhouden door de geschiedenis heen. In de volgende twee hoofdstukken wordt er verder ingegaan op hoe de disciplinaire inzichten zich tot elkaar verhouden. De *common ground* die wordt gecreëerd draagt bij aan de beantwoording van de hoofdvraag: “*Wat zijn de politieke, economische en religieuze uitdagingen bij de uitvoering van Vision 2030 voor het Saoedische regime?*”

In dit hoofdstuk wordt gezocht naar *common ground* tussen de inzichten uit de disciplinaire hoofdstukken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van Allen F. Repko's en Rick Szostak's integratietechnieken om gemeenschappelijke taal te creëren.¹⁶⁵ Deze gemeenschappelijke taal is nodig om de disciplinaire inzichten aan elkaar te verbinden.¹⁶⁶ In het volgende hoofdstuk wordt de *common ground* gebruikt voor het creëren van *more comprehensive understanding*. Hieruit ontstaat een breder, interdisciplinair begrip van het probleem. Eerst zullen de disciplinaire inzichten van elk onderzoek uiteen worden gezet.

Disciplinaire inzichten

Economie en Bedrijfseconomie

De deelvraag die is behandeld bij de discipline economie is: *In hoeverre zijn de economische uitgangspunten van Vision 2030 haalbaar gezien de huidige economische tekortkomingen in*

¹⁶⁵ Allen F. Repko en Rick Szostak, “Creating Common Ground Between Insights: Concepts and/or Assumptions,” in *Interdisciplinary Research: Process and Theory* (SAGE Publications, 2017): 362.

¹⁶⁶ Repko en Szostak, “Creating Common Ground,” 362.

Saoedi-Arabië? Hierbij wordt de rentenierstaat als het grootste defect van de Saoedische staat gezien omdat deze beleidsvorm tot desastreuze consequenties voor haar economie heeft geleid. De gehele economie zit in een neerwaartse spiraal. De bevolking krijgt daarbij niet de kans om zich ten volle te ontwikkelen, wat de economie niet ten goede komt. Bovendien verlangt juist de grote groep jongeren, bestaande uit 70% van de gehele Saoedische bevolking, naar een economie waar zij deel van uit maken. De verzorgingsstaat die voortvloeit uit de rentenierstaat moet omgebogen worden in een participatiemaatschappij.

Mede omwille van de bestaande economische tekortkomingen heeft Mohammed b. Salman *Vision 2030* aangesteld. Een beleidsplan met radicale veranderingen die de economie van Saoedi-Arabië weer moet herstellen, die de nodige uitdagingen met zich meebrengt. De inzichten die hierbij naar voren komen tonen aan dat het essentieel is dat de staat de noodzaak van onderwijsverbetering inziet om zo de economie weer te laten bloeien. Deze verbetering in onderwijs zal leiden tot een groei in de private sector, wat leidt tot een toename van directe buitenlandse investeringen en uiteindelijk plukt de gehele Saoedische economie op deze manier vruchten van het vernieuwde beleid *Vision 2030*.

Internationale betrekkingen in Historisch Perspectief

Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief heeft onderzoek gedaan naar de relatie tussen de bevolking en de staat die, met de komst van *Vision 2030*, de nodige ontwikkelingen doormaakt. De deelvraag die met dit onderzoek is beantwoord luidt: *Hoe reageert de Saoedische jeugd op Vision 2030 en de daarbij komende hervormingen vanuit de Saoedische staat?* De relatie tussen de bevolking en de staat wordt geconceptualiseerd als een sociaal contract dat politieke legitimiteit geeft aan de staat. In het verleden was Saoedi-Arabië een rentenierstaat met een *ruling bargain* als sociaal contract. Ontwikkelingen in de 21ste eeuw - met name de Arabische Lente en de oliecrisis van 2014 - hebben de *ruling bargain* verzwakt. De jeugd, die een steeds sterkere mening krijgt en een steeds grotere bevolkingsgroep wordt in het land, begint een belangrijke bevolkingsgroep te worden. Het is juist deze bevolkingsgroep die kampt met grote werkloosheidsproblemen. Met de komst van *Vision 2030* laat de staat zien dat het een vernieuwd sociaal contract met de bevolking wilt: een waar rekening wordt gehouden met de economische welvaart van de jonge bevolking. De plannen

werden voor een groot deel positief ontvangen door de jeugd: de nadruk op beter onderwijs en ondernemerschap en het leiderschap van Mohammed bin Salman bevallen goed. Er komen echter in de jaren na *Vision 2030* ook kritische geluiden: economische onzekerheid op korte termijn en een strenger wordende politieke omgeving zijn punten die nu beginnen op te spelen en in de toekomst groter kunnen worden als de staat hier geen aandacht aan besteed. De jeugd begint zich af te vragen of de staat wel zijn kant van het nieuwe sociale contract zal naleven.

De grote uitdaging voor de staat m.b.t. het uitvoeren van *Vision 2030*, is het tevreden houden van de jonge bevolking die momenteel kampt met een hoge werkloosheid. *Vision 2030* geeft vertrouwen aan de jonge bevolking, omdat het een vernieuwd sociaal contract impliceert die afstapt van de afbrokkelende *ruling bargain*. Het is zaak dat de staat dit vertrouwen niet schaadt door te ver van de doelen van *Vision 2030* te handelen. Dit zou de politieke legitimiteit niet ten goede komen.

Religie en Cultuur

Vanuit de discipline Religie & Cultuur is gefocust op de conservatieve religieuze elite. De deelvraag die is behandeld bij R&C is: *Wat zegt Vision 2030 over de relatie tussen het koningshuis en de religieuze elite?* De basis van het Saoedi-Arabië dat men vandaag de dag kent is gevormd in 1744, vanuit een pact tussen een religieus hervormer en een krijgsheer. De religieus hervormer, Muhammad b. ‘Abd al-Wahhab, wilde de islam purificeren. Zijn gedachtegoed werd de basis van de stroming die tegenwoordig Wahabisme wordt genoemd en die in Saoedi-Arabië door de staat aan de bevolking wordt opgelegd. Het Wahabisme is een stroming binnen het salafisme die streeft te leven zoals de eerste drie generaties moslims en heeft een grote invloed op de leefwijze van Saoedi’s.

Saoedi-Arabië was in eerste instantie een door religieuze geleerden geleid koningshuis. Door de jaren heen is de macht van de religieuze geleerden echter sterk afgenomen. Een inzicht uit het disciplinaire deel van R&C is dat in het verleden is gebleken dat wanneer het koningshuis ‘de teugels laat vieren’ wat betreft religieuze controle, radicale individuen en/of organisaties deze taak op zich hebben genomen. Dit brengt voor het regime de nodige risico’s met zich mee en kan leiden tot chaos in de samenleving. In Saoedi-Arabië

was lange tijd sprake van een *civic mythology*, een burgerschap waarin de bevolking als subject het koningshuis als herder volgt. Hierdoor is een afhankelijkheid ten opzichte van de overheid ontstaan die ervoor zorgt dat Saoedi's zich niet bezighielden met politieke macht.

Bij het beantwoorden van de vraag is naar voren gekomen dat de machtsverhouding tussen het koningshuis en de religieuze elite steeds schever wordt. Het koningshuis bepaalt, sinds circa 1969, wat de ulama wel en niet kan zeggen. Waar de religieuze geleerden vóór 1969 nog inspraak hadden in de beslissingen van het koningshuis, en hier tegenin konden gaan, was hun taak na 1969 slechts nog het goedkeuren van overheidsbeleid. Een gevolg hiervan is dat het koningshuis haar religieuze legitimiteit verliest. *Vision 2030* kan worden gezien als een beleidsplan dat progressie nastreeft, hetgeen de conservatieve religieuze elite niet ziet zitten.

Common Ground

Er zullen drie concepten worden geïntegreerd in deze paragraaf: 'voortuitgang', 'legitimiteit' en 'potentie'. Dit geeft ons een gemeenschappelijke taal om interdisciplinair mee te werken.

Vooruitgang

In elke disciplines komt het concept van 'voortuitgang' impliciet naar voren. Voortuitgang zal worden beschouwd als 'het verstrijken van de tijd', zonder er waarde aan te verbinden, omdat het anders niet van toepassing is op de reactionaire religieuze geleerden. Er is een duidelijk verschil in hoe naar voortuitgang wordt gekeken tussen aan de ene kant de onderzoeken van ECO en IBHP en aan de andere kant het onderzoek van R&C. Het onderzoek van ECO ziet voortuitgang als economische modernisering van een land. ECO betoogt dat Saoedi-Arabië een falende economie heeft en dat het regime de economie moet moderniseren. ECO ziet voortuitgang als de taak van het regime om de economische doelen van *Vision 2030* na te streven, en zo de economie te diversifiëren. IBHP analyseert de jeugd van Saoedi-Arabië. Deze groepering ziet voortuitgang in de vorm van een vernieuwd sociaal contract die geïmpliceerd wordt door *Vision 2030*. In dit sociale contract staan een modernere economie en politieke liberalisering centraal. Beide vormen van voortuitgang kunnen worden beschouwd als progressieve vorm van voortuitgang. Bij het onderzoek van R&C ligt de focus

op de conservatieve elite in Saoedi-Arabië. Deze groepering zou het purificeren van het geloof zien als vooruitgang. Vooruitgang wordt dus beschouwd als streven naar een leefwijze van vroeger.

Deze verschillende disciplines gebruiken vooruitgang, maar bedoelen iets anders met het begrip. Ria van der Lecq legt uit in *Why We Talk* dat er in dit geval gebruik gemaakt kan worden van de techniek *distinguishing*, waar er gezocht wordt naar *uncommon ground* om de verschillen tussen disciplines helder te krijgen.¹⁶⁷ Als er over vooruitgang wordt gesproken, worden er eigenlijk twee vormen van vooruitgang bedoeld: ‘economische en politieke vooruitgang’ en ‘religieuze vooruitgang’. Hierbij wordt de economische en politieke vooruitgang in een progressieve vorm gezien, waar er gestreefd wordt naar modernisering en liberalisering. Religieuze vooruitgang wordt beschouwd in een conservatieve vorm, waar er gestreefd wordt naar purificatie. Door dit onderscheid duidelijk voor ogen te hebben, kan beter worden begrepen waarom de disciplinaire inzichten op bepaalde gebieden conflicteren.

Legitimiteit

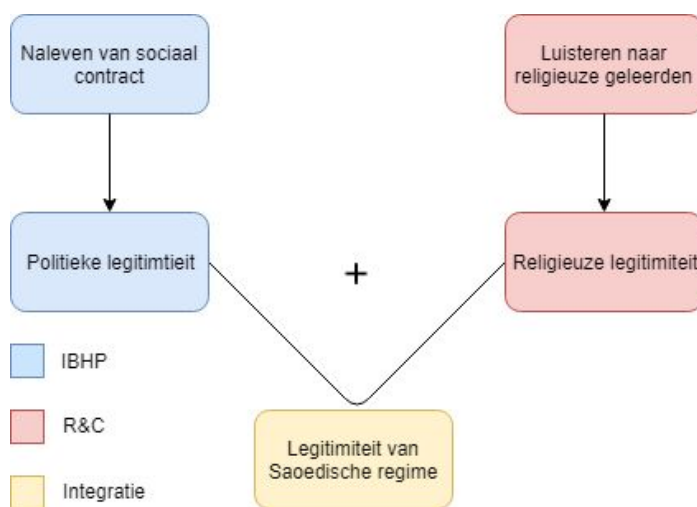
Het concept legitimiteit komt in de disciplines IBHP en R&C naar voren. In beide disciplines wordt het behouden van legitimiteit van het koningshuis en/of het regime als uitdaging gezien. De disciplines kijken echter naar verschillende vormen van legitimiteit. De inzichten van R&C stellen dat de religieuze legitimiteit van het Saoedische koningshuis is afgenomen. Religieuze legitimiteit houdt in dat bepaalde acties vanuit religieuze bronnen gelegitimeerd zijn. In Saoedi-Arabië geldt het Wahabisme als staatsreligie. De religieuze geleerden waken over religieuze kennis en verschaffen, mits naar hen geluisterd wordt, religieuze legitimiteit.

Vanuit IBHP wordt betoogt dat voor het behouden van legitimiteit politieke kwesties van belang zijn. Het goed naleven van het sociaal contract tussen de bevolking en de staat door de staat geeft politieke legitimiteit. Deze legitimiteit geeft de staat het recht om te heersen over zijn bevolking. Als een staat zijn politieke legitimiteit wil behouden, zal hij zich aan de overeenkomst van het sociaal contract moeten houden.

¹⁶⁷ Ria van der Lecq, "Why We Talk: An Interdisciplinary Approach to the Evolutionary Origin of Language," in *Case Studies in Interdisciplinary Research*, Sage Publications, 221.

De techniek 'organisatie' creëert *common ground* door overzicht te krijgen van de interactie tussen concepten.¹⁶⁸ De term legitimiteit zal worden georganiseerd door de interactie tussen politieke en religieuze legitimiteit aan te tonen. De *common ground* die wordt gecreëerd is de volgende: wanneer met beide vormen van legitimiteit, politiek en religieus, rekening wordt gehouden, is het Saoedische regime gelegitimeerd om te heersen. Als een van deze vormen van legitimiteit wegvalt, zal de heerser het recht verliezen om te heersen. Het verband tussen politieke en religieuze legitimiteit is dan ook dat ze alleen wanneer zij samen bestaan kunnen zorgen voor een heerschappij van de staat.

Organisatie van het concept legitimiteit

Potentie

Een volgend concept waar overlap is gevonden, is het concept 'potentie'. In het hoofdstuk van ECO komt potentie expliciet naar voren waarin de jongeren bevolking gezien kan worden als een groep die de drijvende kracht achter een economische bloei kan zijn door gebruik te maken van de private sector (dus door diversificatie). In het onderzoek van IBHP wordt impliciet over potentie gesproken. De jonge bevolking ziet de potentie in van *Vision 2030* om een nieuw sociaal contract te creëren. Deze potentie neemt voor de jeugd de vorm aan van moderne economische hervorming. De jeugd heeft er baat bij dat de potentie van *Vision 2030* benut wordt; zij wilt af van haar werkloosheid. Uit beide disciplines wordt duidelijk dat de potentie inhoudt dat er een capaciteit is om te groeien op verschillende vlakken.

¹⁶⁸ Repko en Szostak, "Creating Common Ground," 383

Het combineren van beide inzichten van potentie gebeurt met behulp van de integratietechniek 'herdefinitie' van Repko te gebruiken.¹⁶⁹ De *common ground* is een uitgebreidere term die de definities zowel van ECO en IBHP omvat. Potentie wordt geherdefinieerd als 'de capaciteit en wil van de bevolking om bij te dragen aan een moderne economie.'

¹⁶⁹ Repko en Szostak, "Creating Common Ground," 373.

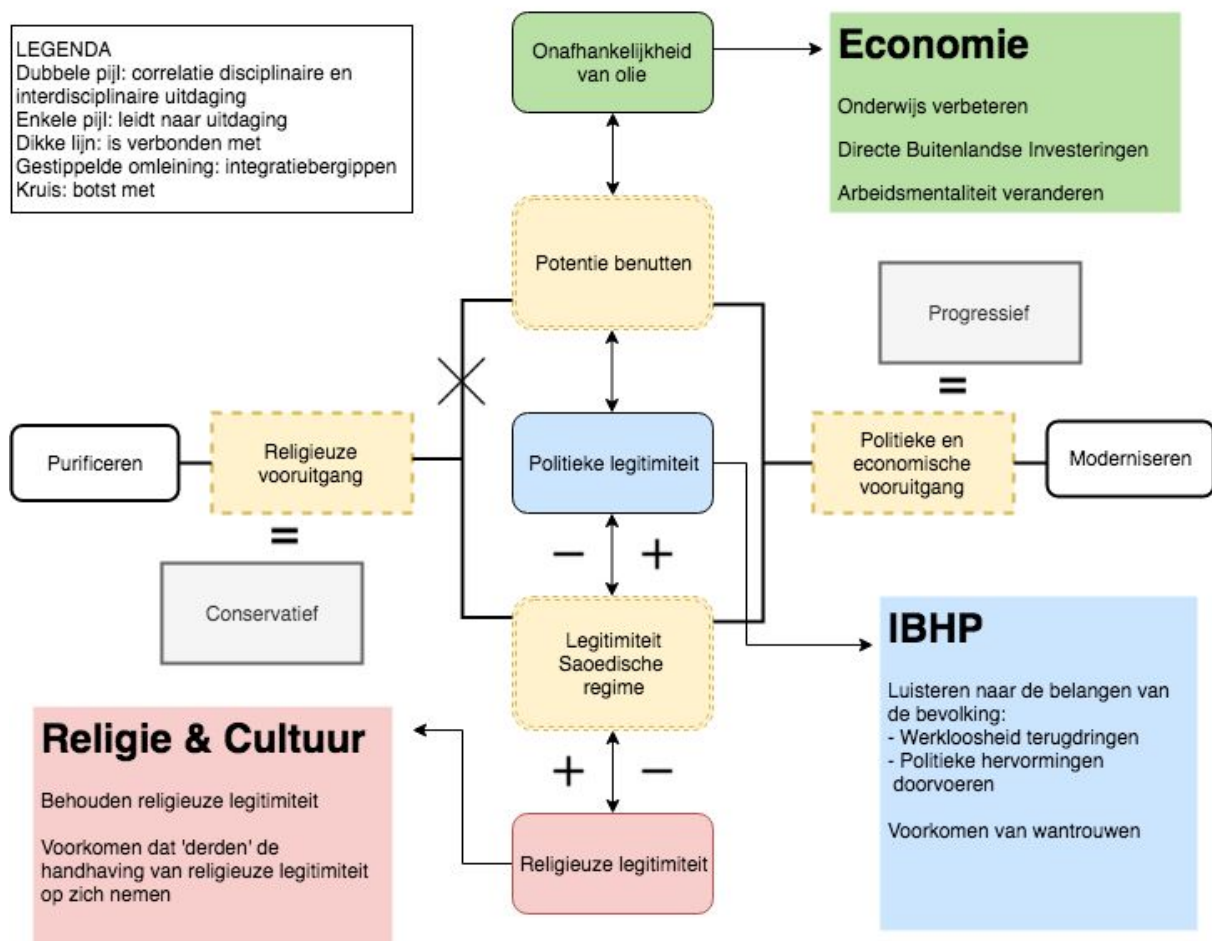

More comprehensive understanding

Inleiding

In het vorige hoofdstuk zijn de overeenkomsten en verschillen in disciplinaire inzichten aan elkaar verbonden door middel van *common ground*. In dit hoofdstuk zal een diepgaander begrip van de uitdagingen in kaart worden gebracht. De *common grounds* uit het vorige hoofdstuk worden in een model geplaatst, waarbij gebruik wordt gemaakt van Repko's integratietechniek *organisatie*.¹⁷⁰

Uitdagingen Vision 2030

Schematische weergave van de more comprehensive understanding

¹⁷⁰ Repko en Szostak, "Creating Common Ground," 364.

Vooruitgang en *Vision 2030*

In de *more comprehensive understanding* wordt de *uncommon ground* van vooruitgang verbonden aan *Vision 2030*. Economische en politieke vooruitgang zijn progressief van aard. De plannen van *Vision 2030* zijn dit ook: economische modernisering en politieke en sociale liberalisering zijn ingebed in de concrete doelen van het plan. Het regime streeft met *Vision 2030* dan ook een economische en politieke vooruitgang na. Religieuze vooruitgang is conservatief van aard. Er is bij dit concept van vooruitgang een verlangen naar vroeger. Het regime botst met de uitgangspunten van *Vision 2030* met het concept van religieuze vooruitgang. *Vision 2030* streeft niet naar religieuze purificatie, het streeft naar religieuze moderatie. In de verdere *more comprehensive understanding* zal er terug gerefereerd worden naar de twee vormen van vooruitgang. Er zal duidelijk worden dat er met *Vision 2030* een belangenverstrengeling voor het regime ontstaat, door het streven van groepen naar verschillende vormen van vooruitgang.

De disciplinaire uitdagingen van *Vision 2030* worden opgesplitst in drie vakken: ‘onafhankelijkheid van olie creëren’. ‘politieke legitimiteit behouden’, en ‘religieuze legitimiteit behouden’. Deze disciplinaire uitdagingen brengen interdisciplinaire uitdagingen voort. De verbindingen tussen disciplinaire en interdisciplinaire uitdagingen worden aangetoond met de dubbele pijlen in het schema.

Potentie en het Saoedisch regime

Het begrip potentie zoals deze geherdefinieerd is in de *common ground*, ‘de capaciteit en wil van de bevolking om bij te dragen aan een moderne economie’, toont aan dat het bestaan van potentie onder de bevolking een positieve uitwerking kunnen hebben op de economie maar ook een verslechterde economische situatie tot stand kunnen brengen.

Wanneer de potentie wordt benut, zal het een groeiende gediversifieerde economie bevorderen. Een dergelijke economie zal werkgelegenheid creëren voor de bevolking waardoor de zorg voor werkloosheid onder de bevolking vervalt. Dit is van belang voor de jeugd. Dit zal met zich meebrengen dat de relatie tussen het Saoedische regime en haar bevolking zal bevorderen, aangezien het vertrouwen in de staat zal toenemen vanuit de samenleving. Deze reeks van gebeurtenissen zal de politieke legitimiteit van het regime

bevorderen, wat een uitdaging is zoals geschetst bij IBHP. Door op deze juiste manier de potentie te benutten zullen de uitdagingen van IBHP en ECO gezamenlijk aangegaan worden.

Ondanks de bestaande potentie onder de bevolking, kan de relatie tussen regime en bevolking ook verslechteren. De Saoedische bevolking begint wantrouwen te krijgen dat het regime economische bezuinigingen nodig acht om doelen van *Vision 2030* te bereiken: bezuinigingen waarvan zij voorzien de meeste lasten te ervaren. Daarnaast wacht de bevolking al lang op de politieke hervormingen die er niet komen. De staat moet gaan handelen op deze ontevredenheden om vertrouwen te krijgen van de bevolking. Wanneer dergelijke bezuinigingen wel plaatsvinden, of er geen politieke hervormingen komen, zal de bevolking wantrouwen krijgen in de staat: de politieke legitimiteit neemt dan af. De bevolking zal minder welwillend zijn om toe te voegen aan de economie van het land wanneer het de staat niet vertrouwd. Er kan onrust in het land komen in de vorm van protesten. Dit alles schaadt de kans van het regime om de potentie van de bevolking te benutten en zo de economische uitdagingen van *Vision 2030* aan te gaan.

Bij deze *more comprehensive understanding* wordt duidelijk dat potentie op een juiste manier benut moet worden door de staat wil er een groeiende gediversifieerde economie tot stand komen en juist een wantrouwende bevolking-regime verhouding uit de weg gaan. Deze juiste benutting komt voort uit een besef van de staat over het bestaan van potentie bij de bevolking en hoe hiermee om te gaan. Dit zal een uitdaging worden voor het Saoedische regime; op de juiste manier de potentie benutten

Religieuze en politieke legitimiteit

Zoals in het schema is aangegeven, hebben zowel de politieke als de religieuze legitimiteit invloed op de legitimiteit van het Saoedische regime. Middels '+' en '-' is aangegeven dat de religieuze legitimiteit versterkt wordt (+) door het naleven van religieuze vooruitgang, en verzwakt (-) door het naleven van politieke en economische vooruitgang. Het tegenovergestelde geldt voor politieke legitimiteit, deze versterkt (+) wanneer politieke en economische vooruitgang wordt nageleefd en verzwakt (-) wanneer religieuze vooruitgang wordt nageleefd. Hieruit komt een interdisciplinaire uitdaging naar voren voor het Saoedische

regime: wil zij beide vormen van legitimiteit behouden, dat moet zij een balans vinden tussen religieuze vooruitgang en politieke en economische vooruitgang.

Uit onze disciplinaire inzichten komt naar voren dat momenteel een dergelijke balans niet gepresenteerd wordt in *Vision 2030*. De focus ligt op de politieke legitimiteit en de religieuze legitimiteit wordt uit het oog verloren. De interdisciplinaire uitdaging voor het regime is het behouden van de algehele legitimiteit met de uitvoering van *Vision 2030*. Dit kan het regime alleen door zowel te luisteren naar de religieuze geleerden als politici. Het regime zal dan een manier moeten vinden om de progressieve doelen van *Vision 2030* te scheiden van religieuze vooruitgang.

Wrijving potentie en religieuze vooruitgang

In het schema is er een negatief verband tussen het begrip potentie en de religieuze vooruitgang. De wrijving die tussen deze twee concepten bestaat uit zich op de volgende manier: zodra de staat potentie benut en daarmee een groei naar een moderne economie stimuleert worden de uitdagingen zoals gepresenteerd bij IBHP en ECO aangegaan. Streven naar potentie botst echter met de conservatieve aard van religieuze vooruitgang.

6. Conclusie en Discussie

Conclusie

Met behulp van de *more comprehensive understanding* kan er antwoord gegeven worden op de hoofdvraag: *Wat zijn de politieke, economische en religieuze uitdagingen bij de uitvoering van Vision 2030 voor het Saoedische regime?*

Het voornaamste economische doel van *Vision 2030* is onafhankelijk worden van olie als inkomstenbron. Door beter onderwijs, een grotere nadruk op de private sector en een focus op meer buitenlandse investeringen wordt dit doel nagestreefd. Om dit doel echter nog beter na te streven zal het regime de potentie van de bevolking moeten benutten. De bevolking is bereid om zich in te zetten voor het streven naar dit doel, mits er een vertrouwensband bestaat tussen de bevolking en de staat. De staat kan genieten van politieke legitimiteit wanneer het niet te veel economische bezuinigingen doet en zich inzet voor politieke en economische hervormingen. De benutting van de potentie vormt een economische en politieke uitdaging voor de Saoedische staat.

Doordat we het begrip ‘vooruitgang’ hebben *ge-distinguished* wordt duidelijk zichtbaar dat de twee ontstane vormen in hun uitersten tegenover elkaar staan: religieuze vooruitgang is conservatief, politieke en economische vooruitgang is progressief. De uitdaging die zich hier voordoet voor het Saoedische regime is dat zij een balans moet vinden tussen het nastreven van vooruitgang zoals deze wordt gezien bij R&C, maar tegelijkertijd vooruitgang moeten nastreven zoals uiteengezet bij IBHP en ECO. Uit onze *more comprehensive understanding* komt naar voren dat de twee vormen van vooruitgang tegenstrijdig zijn.

De interdisciplinaire uitdaging voor het regime is het behouden van de algehele legitimiteit bij het uitvoeren van *Vision 2030*. Als het regime één vorm achterwege laat, heeft dat gevolgen voor de algehele legitimiteit en betrouwbaarheid. Het benutten van de potentie is bevorderlijk voor de politieke legitimiteit, maar botst met de religieuze legitimiteit. Kortom: het regime zal een manier moeten vinden om de progressieve doelen van *Vision*

2030 te behalen en de potentie van het volk te benutten, maar moet ondertussen het belang van de religieuze legitimiteit niet uit het oog te verliezen.

Discussie

De discussie dient als een kritische reflectie op dit disciplinaire onderzoek. De limitaties van de onderzoeken van de drie disciplines worden eerst besproken. Vervolgens wordt er naar het interdisciplinaire onderzoek als geheel gekeken en worden de voordelen en limitaties kort uiteengezet.

Het disciplinaire hoofdstuk geschreven vanuit ECO is ingegaan op de economische hervormingen die uitdagingen die *Vision 2030* met zich meebrengt. Zodoende is er een analyse geschetst door over de Saoedische economie. Hieruit komt naar voren dat economische hervormingen noodzakelijk zijn. Een punt van kritiek is echter dat dit hoofdstuk niet ingaat op het economische individu. Volgens de economie bestaat een samenleving uit verschillende individuen die allemaal als doel hebben om hun maximale welvaart te genereren. Op het maximaliseren van deze individuele welvaart wordt geen nadruk gelegd in dit hoofdstuk. IBHP vult ECO hier echter wel op aan door te kijken naar de belangen van het individu.

Reflecterend op het disciplinaire onderzoek van Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief komen er een aantal kritische punten van reflectie naar boven. Er is allereerst gekeken naar een enkele bevolkingsgroep en vanuit die bevolkingsgroep is de politieke legitimiteit van de staat geanalyseerd. De jeugd beslaat een groot procentueel deel van de bevolking, maar andere groeperingen hebben ook invloed op de politieke legitimiteit van de staat. Dit is een limitatie van de afbakening van het onderzoek. Daarnaast heeft het onderzoek de internationale context buiten beschouwing gelaten. Deze context heeft echter wel degelijk invloed op de perceptie van de bevolking van de staat, aangezien bepaalde regionale omstandigheden een staat meer of minder legitiem kunnen maken. Als laatste kritiekpunt is Saoedi-Arabië een erg repressief land, waar kritiek op de politiek gevaarlijk is, en is het soms lastig in te schatten of de primaire bronnen volledig betrouwbaar zijn. Het feit dat er in deze bronnen wel een bepaalde mate van kritiek was op de politiek was voor dit onderzoek genoeg om er toch gebruik van te maken.

Ook bij Religie en Cultuur is in feite slechts een klein deel van de bevolking aan bod gekomen, die niet representatief is voor de ‘gehele religieuze gemeenschap’, wat dat ook moge zijn. Tevens zijn bijvoorbeeld de doctrines van het Wahabisme niet uitgebreid aan bod gekomen terwijl hier zeker een interessante analyse van gemaakt had kunnen worden.

Een voordeel aan het bestuderen van economische uitdagingen en politieke uitdagingen, is dat deze tot op zekere hoogte bij elkaar aansluiten. Ook de politieke en religieuze uitdagingen zijn vanuit dezelfde fenomenen te verklaren. Een limitatie is de minieme overlap van R&C en ECO, waar dus weinig integratie plaats kon vinden.

Een begrenzing van het onderzoek is ten eerste het woordenaantal. Wegens een beperkt aantal woorden moeten keuzes gemaakt worden over wat bestudeerd zal worden en waar geen plaats voor is. Dit geldt zowel in de disciplinaire delen als in de integratie. Zo hebben wij een aantal concepten uitgewerkt, zoals hiërarchie en stabiliteit, maar je ook genoeg ruimte wil om de concepten die je gebruikt, goed uit te leggen, hebben we de minst alomvattende begrippen weggelaten.

Een andere begrenzing is dat *Vision 2030* een beleidsplan is dat toekomstige hervormingen impliceert, maar dat deze hervormingen nog maar in beperkte mate zijn doorgevoerd. Bovendien kan niet met zekerheid worden gesteld dat het regime al dat in *Vision 2030* staat ook daadwerkelijk kan en wil doorvoeren. Saoedi-Arabië is een fluctuerend land en Mohammed b. Salman is een wispelturig man.

In het onderzoek is gefocust op de religieuze, economische en politieke uitdagingen. Echter hebben wij niet al deze uitdagingen genoemd, gezien het beperkte woordenaantal. Bovendien zijn er nog andere uitdagingen voor het regime die een rol spelen bij het uitvoeren van *Vision 2030*, die niet binnen onze vraag vallen maar wel een bijdrage zouden kunnen leveren aan een diepgaander begrip van de uitdagingen die voortkomen uit *Vision 2030*. Denk bijvoorbeeld aan de discipline Genderstudies, die zou kunnen kijken naar de politieke uitdaging van *Vision 2030* van de opkomende vrouwenemancipatie in het land. Een discipline als Geografie zou een regionale dimensie kunnen geven aan de uitdagingen van *Vision 2030*. Saoedi-Arabië is een groot land en de verschillende regio's in het land brengen elk hun eigen uitdagingen met zich mee. Een andere discipline zou Digitale Media kunnen zijn: het digitale

medium wordt veelal gebruikt door Saoedi's en een analyse van de digitale arena zou een nieuw beeld kunnen geven van de verschillende religieuze, economische en politieke uitdagingen.

Bibliografie

Economie en Bedrijfseconomie

Agentschap voor buitenlandse handel, “Saoedi-Arabië,” 2014.

https://www.abh-ace.be/sites/default/files/downloads/20140206_AS_etude_pays_nl_BD_nl.pdf. (geraadpleegd op 22 juni, 2019).

Albassam, A. Bassam. “Does Saudi Arabia’s economy benefit from foreign investments?” In *Benchmarking: An International Journal* 22 (2015) 7: 1214-1228.

<https://doi.org/10.1108/BIJ-05-2014-0039>.

Cordesman, H. Anthony. *Saudi Arabia enters the twenty-first century*. Westport: Praeger, 2003.

<https://www.worldcat.org/title/saudi-arabia-enters-the-twenty-first-century/oclc/84153061?referer=di&ht=edition>.

De groene Amsterdammer. “Agressief Saoedi-Arabië, Salmans sprongen.” 5 december 2018.

<https://www.groene.nl/artikel/salmans-sprongen>

Index Mundi. “GDP – composition by sector.” (2018).

https://www.indexmundi.com/saudi_arabia/gdp_composition_by_sector.html (geraadpleegd op 28 juni 2019).

Index Mundi. “GDP – real growth rate.” (2015).

https://www.indexmundi.com/g/g.aspx?c=sa&v=66_(geraadpleegd op 28 juni 2019).

Index Mundi. “Natural gas – proved reserves.” (2015)

<https://www.indexmundi.com/g/g.aspx?v=98&c=sa&l=en> (geraadpleegd op 28 juni 2019).

Jasimuddin, M. Sajjad. “Analyzing the competitive advantages of Saudi Arabia with Porter’s model.” *Journal of Business & Industrial Marketing* 16 (2001) 1, 69-68
<https://doi.org/10.1108/08858620110365007>.

Looney, E. Robert. “Saudi Arabia’s development strategy: comparative advantage vs. sustainable growth.” *Orient* 30 (1989) 1. <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a528520.pdf>.

Ministry of Labor and Social Development. “Saudi Arabia Labor Market Report 2016.” *Kingdom of Saudi Arabia* 3 (July 2016): 11-15.
[file:///C:/Users/wiesj/Downloads/G20%20Labor%20Market%20Report%202016%20-%20Final%20-%20Low%20res%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/wiesj/Downloads/G20%20Labor%20Market%20Report%202016%20-%20Final%20-%20Low%20res%20(1).pdf)

Luyendijk, Joris. “De rijkdom en de armoede van Saoedi-Arabië.” artikel van *NRC*. 4 juni 2002.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2002/06/04/de-rijkdom-en-de-armoede-van-saoedi-arabie-7592586-a172386> (geraadpleegd op 28 juni 2019).

Straaten, Floris van. “Kiertjes in het onbuigzame Saoedi-Arabisch bolwerk.” artikel van *NRC*. 12 januari 2018.
<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/01/12/kiertjes-in-een-onbuigzaam-bolwerk-a1588142>.
(geraadpleegd op 28 juni 2019).

OECD. “Saoedi-Arabië, export.” (2019).
<https://atlas.media.mit.edu/nl/profile/country/sau/#Export> (geraadpleegd op 24 juni 2019).

OECD. “Saoedi-Arabië, handelsbalans.” (2019).
<https://atlas.media.mit.edu/nl/visualize/line/hs92/show/sau/all/all/1995.2017/> (geraadpleegd op 24 juni 2019).

Oilprice. "How low oil prices have decimated the Saudi economy." 20 december 2017.
<https://oilprice.com/Geopolitics/International/How-Low-Oil-Prices-Have-Decimated-The-Saudi-Economy.html> (geraadpleegd op 24 juni 2019).

Okruhlik, Gwenn. "Rentier Wealth, Unruly Law, and the Rise of Opposition: The Political Economy of Oil states, in Comparative Politics." *Comparative Politics* 31 (1999) 3: 295
<https://www.jstor.org/stable/pdf/422341.pdf>.

Omeje, Kenneth. "Re-Engaging Rentier Theory and Politics." *Extractive Economies and Conflicts in the Global South*, 10. University of Bradford, UK: Routledge, 2017.

Ramaday, Mohamed A. and Saeed, John. "Foreign Direct Investment: A strategic move toward sustainable free enterprise and economic development in Saudi Arabia." In *Wiley Interscience* 49 (2007). <https://doi.org/10.1002/tie.20130>.

Schwarz, Robin. "The political economy of state-formation in the Arab Middle East: Rentier states, economic reform, and democratization." In *Review of International Political Economy* 15(2008) 4: 599-621. <https://doi.org/10.1080/09692290802260662>.

The World Bank Group. "Saudi Arabia". (2019)
<http://documents.worldbank.org/curated/en/9333371556628363866/pdf/Macro-Poverty-Outlook-for-Saudi-Arabia.pdf> (geraadpleegd op 8 juni 2019).

The World Bank Group. "Understanding the plunge in oil prices: sources and implications." (2015)
https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/GEP/GEP2015a/pdfs/GEP2015a_chapter4_report_oil.pdf (geraadpleegd op 7 juni 2019)

Trading Economics. "Saudi Arabia Foreign Direct Investment." (2019)
<https://tradingeconomics.com/saudi-arabia/foreign-direct-investment> (geraadpleegd op 23 juni, 2019).

Trading Economics. "Saudi Arabia Labor Force Participation Rate." (2019)
<https://tradingeconomics.com/saudi-arabia/labor-force-participation-rate> (geraadpleegd op 13 juni, 2019).

VISION 2030. "Thriving economy."(2019)
<https://vision2030.gov.sa/en/themes/2> (geraadpleegd op 28 juni 2019).

Internationale Betrekkingen in Historisch Perspectief

Albrithen, Abdulaziz. "Child Poverty and Youth Unemployment in Saudi Arabia." In *Poverty & Public Policy* 10 (2018) 3, 371-389. <https://doi.org/10.1002/pop4.222>.

Alkhalisi, Zahraa. "Saudi Arabia's reforming crown prince has youth on his side." op *CNN Business* (2017)
<https://money.cnn.com/2017/11/20/news/economy/saudi-crown-prince-young-people/index.html>.

ASDA'A Burson Marsteller. "Arab Youth Survey 2018: A Decade of Hope and Fears." *A White Paper on the findings of the ASDA'A Burson-Marsteller Arab Youth Survey 2018* (2018). <https://www.arabyouthsurvey.com/whitepaper.html> (geraadpleegd 25 juni 2019).

ASDA'A Burson Marsteller. "Arab Youth Survey 2016: Inside the Hearts and Minds of Arab Youth." *A White Paper on the findings of the ASDA'A Burson-Marsteller Arab Youth Survey 2016*. (2016). <https://www.arabyouthsurvey.com/whitepaper.html> (geraadpleegd 25 juni 2019).

Baumann, Hannes. "The transformation of Saudi Arabia's rentier state and 'the international'." In *Globalizations* (2019).
<https://doi.org/10.1080/14747731.2019.1573870>.

Blaisse, Mark. *De Saoedi's: de ongewisse toekomst van een machtige oliestaat*. Amsterdam: Uitgeverij Balans, 2019.

Braude, Joseph. "Surveying Saudi Arabia's Youthful Majority." In *Middle East Program* (2016). <https://www.fpri.org/article/2016/10/surveying-saudi-arabias-youthful-majority/>.

Cause III, Gregory. "Saudi Regime Stability and Challenges." In *Salman's Legacy: The Dilemmas of a New Era in Saudi Arabia*, edited by Madawi Al-Rasheed. 31-44. Oxford: Oxford University Press: 2018.

Central Intelligence Agency. "Country Comparison: Distribution of Family Income - Gini Index." In *The World Factbook* (last updated in 2019).
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2172rank.html>.

Cowan, David. *The Coming Economic Implosion of Saudi Arabia: A Behavioral Perspective*. Boston: Boston College, 2018. https://doi.org/10.1007/978-3-319-74709-5_1.

Dilek, Oguz. "The Demise of the Authoritarian Bargain in the Arab Middle East." In *Insight Turkey* 17 (2015) 3, 85-108. <https://www.researchgate.net/publication/305209077>.

Fadaak, Talha H, en Roberts, Ken. *Youth in Saudi Arabia*. eBook, 2019.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-04381-0>.

Friend, Celeste. "Social Contract Theory." In *Internet Encyclopedia of Philosophy* (onbekende datum). <https://www.iep.utm.edu/soc-cont/#H2> (geraadpleegd 24 juni 2019).

Habibi, Nader. "Implementing Saudi Arabia's Vision 2030: An Interim Balance Sheet." In *Middle East Brief* 127 (2019), 1-9.

<https://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/meb127.html>.

Hertog, Steffen. "Challenges to the Saudi Distributional State in the Age of Austerity." In *Salman's Legacy: The Dilemmas of a New Era in Saudi Arabia*, edited by Madawi Al-Rasheed. 73-96. Oxford: Oxford University Press: 2018.

Kamrava, Mehran. "Introduction." In *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, edited by Mehran Kamrava, 1-13. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Khorsheed, Mohammad. "Saudi Arabia: From Oil Kingdom to Knowledge-Based Economy." In *Middle East Policy* 22 (2015) 3, 147-157.

<https://www.researchgate.net/publication/281809361>.

Kinninmont, Jane. "Vision 2030 and Saudi Arabia's Social Contract: Austerity and Transformation." *A Research Paper in the Middle East and North Africa Programme* (2017) <https://www.chathamhouse.org/publication/vision-2030-and-saudi-arabias-social-contract-austerity-and-transformation> (geraadpleegd 25 juni 2019).

Lucas, Russell E. "The Persian Gulf Monarchies and the Arab Spring." In *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, edited by Mehran Kamrava, 313-340. Oxford: Oxford University Press, 2014.

Mabon, Simon. "Kingdom in Crisis? The Arab Spring and Instability in Saudi Arabia." In *Contemporary Security Policy* 33 (2012) 3, 530-553,

<https://doi.org/10.1080/13523260.2012.727683>.

Matthiesen, Toby. *Sectarian Gulf: Bahrain, Saudi Arabia, and the Arab Spring that Wasn't*. Stanford: Stanford University Press, 2013. eBook:
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/uunl/detail.action?docID=1245624>.

Montagu, Caroline. "Civil Society in Saudi Arabia: The Power and Challenges of Association." *A Research Paper in the Middle East and North Africa Programme* (2015).
<https://www.chathamhouse.org/publication/civil-society-saudi-arabia-power-and-challenges-association> (geraadpleegd 26 juni 2019).

Mulderig, Chloe M. "An uncertain future: youth frustration and the Arab Spring." In *The Pardee Papers* 16 (2013), 1-32. <https://hdl.handle.net/2144/22677>.

Plotica, Luke. "Social Contract." In *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Social Theory* (2017). https://www.academia.edu/36788977/Social_Contract (geraadpleegd 24 juni 2019).

Russell E. Lucas, "The Persian Gulf Monarchies and the Arab Spring," in *Beyond the Arab Spring: The Evolving Ruling Bargain in the Middle East*, ed. Mehran Kamrava (Oxford: Oxford University Press, 2014) .

Schwarz, Rolf. "Rentier States and International Relations Theory." *A Paper Presented at the 6th Pan European Conference* (2007).
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.408.6689&rep=rep1&type=pdf>.

Specia, Megan. "Saudi Arabia: Why weren't women allowed to drive?" Artikel in *The New York Times*. 24 juni 2019.
<https://www.nytimes.com/2019/06/24/world/middleeast/saudi-driving-ban-anniversary.html> (geraadpleegd 28 juni 2019).

Saudi Vision 2030. *Roadmap* (2019). <https://vision2030.gov.sa/en/vision/roadmap> (geraadpleegd 28 juni 2019).

Thompson, Mark C. "Saudi Vision 2030: A Viable Response to Youth Aspirations and Concerns?" In *Asian Affairs* 48 (2017) 2, 205-221.
<https://doi.org/10.1080/03068374.2017.1313598>.

Religie en Cultuur

Al-Rasheed, Madawi. "Society and Politics, 1744-1818 and 1824-1891." In *A History of Saudi Arabia* (Cambridge University Press: 2002): 14-38.

——— "Mystique of Monarchy: The Magic of Royal Succession in Saudi Arabia." In *Salman's Legacy: the Dilemma*, ed. Madawi al-Rasheed (New York: Oxford University Press, 2018): 45-72.

Bligh, Alexander. "The Religious Elite (Ulama) as Participant in the Political System of the Kingdom." In *International Journal of Middle East Studies* 17, no 1 (feb 1985): 37-50.

Cowan, David. "Saudi's Misbehaving?" In *The Coming Implosion of Saudi Arabia: A Behavioral Perspective* (Palgrave Macmillan, 2018): 1-20.

——— "Fideism I." in *The Coming Implosion of Saudi Arabia: A Behavioral Perspective* (Palgrave Macmillan, 2018): 205-230.

Dekmejian, R. Hrair. "The Rise of Political Islamism in Saudi Arabia." *Middle East Journal* 48 no. 4 (1994): 627-643.

Gilliot, C. L. et al. "'Ulamā'." *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*, April 24, 2012,
https://referenceworks-brillonline-com.proxy.library.uu.nl/entries/encyclopaedia-of-islam-2/*-COM_1278.

Houthuijs, Paulus. "'Opmerkelijk' dat Saoedische imam 'fobie' voor vrouwen aan de kaak stelt." artikel op *NOS*. 29 mei 2019

<https://nos.nl/artikel/2286882-opmerkelijk-dat-saudische-imam-fobie-voor-vrouwen-aan-de-k-aak-stelt.html> (geraadpleegd op 28 juni 2019).

Lawson, Fred H. "Keys to the Kingdom: Current Scholarship on Saudi Arabia." In *International Journal of Middle East Studies*. 43 (2011): 737-747.

Doi:10.1017/S0020743811000985.

Mouline, Nabil. "Religious Authority in Practice: The Promotion of Virtue and the Prevention of Vice." In *The Clerics of Islam: Religious Authority and Political Power in Saudi Arabia*. Translated by Ethan S. Rundell, (Yale University Press: 2014): 203-234.

——— "Routinization and Institutionalization of Hanbali-Wahabism." 119-145.

Nevo, Joseph. "Religion and National Identity in Saudi Arabia." In *Middle Eastern Studies* 34, no. 3 (1998): 34-53. <http://www.jstor.org/stable/4283951>.

Okruhlik, Gwenn. "The irony of Islah (reform)." *Washington Quarterly* 28 no. 4 (2005): 153-170. DOI: 10.1162/0163660054798645

Steinberg, Guido. "Leading the Counter-Revolution: Saudi Arabia and the Arab Spring." *Stiftung Wissenschaft und Politik* (2014): 1-28.

Stenslie, Stig. "The End of Elite Unity and the Stability of Saudi Arabia." In *The Washington Quarterly* 41 (2018) 1: 61-82.

Tayob, Abdulkader. "The Shifting Politics of Identity." In *Islam and Modernity: Key Issues and Debates*, ed. Muhammed Khalid Masud, Armano Salvatore en Martin van Bruinessen, (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009): 261-284.

"Message From HRH Prince Mohammed Bin Salman Bin Abdulaziz al-Saud." Vision2030, <https://vision2030.gov.sa/en/vision/crown-message> (geraadpleegd op 4 juni 2019).

Overige hoofdstukken

Van der Lecq, Ria. "Why We Talk: An Interdisciplinary Approach to the Evolutionary Origin of Language." In *Case Studies in Interdisciplinary Research*. 191-225. Sage Publications.

Repko, Allen F. en Rick Szostak. "Creating Common Ground Between Insights: Concepts and/or Assumptions," In *Interdisciplinary Research: Process and Theory* (SAGE Publications, 2017): 359-393.